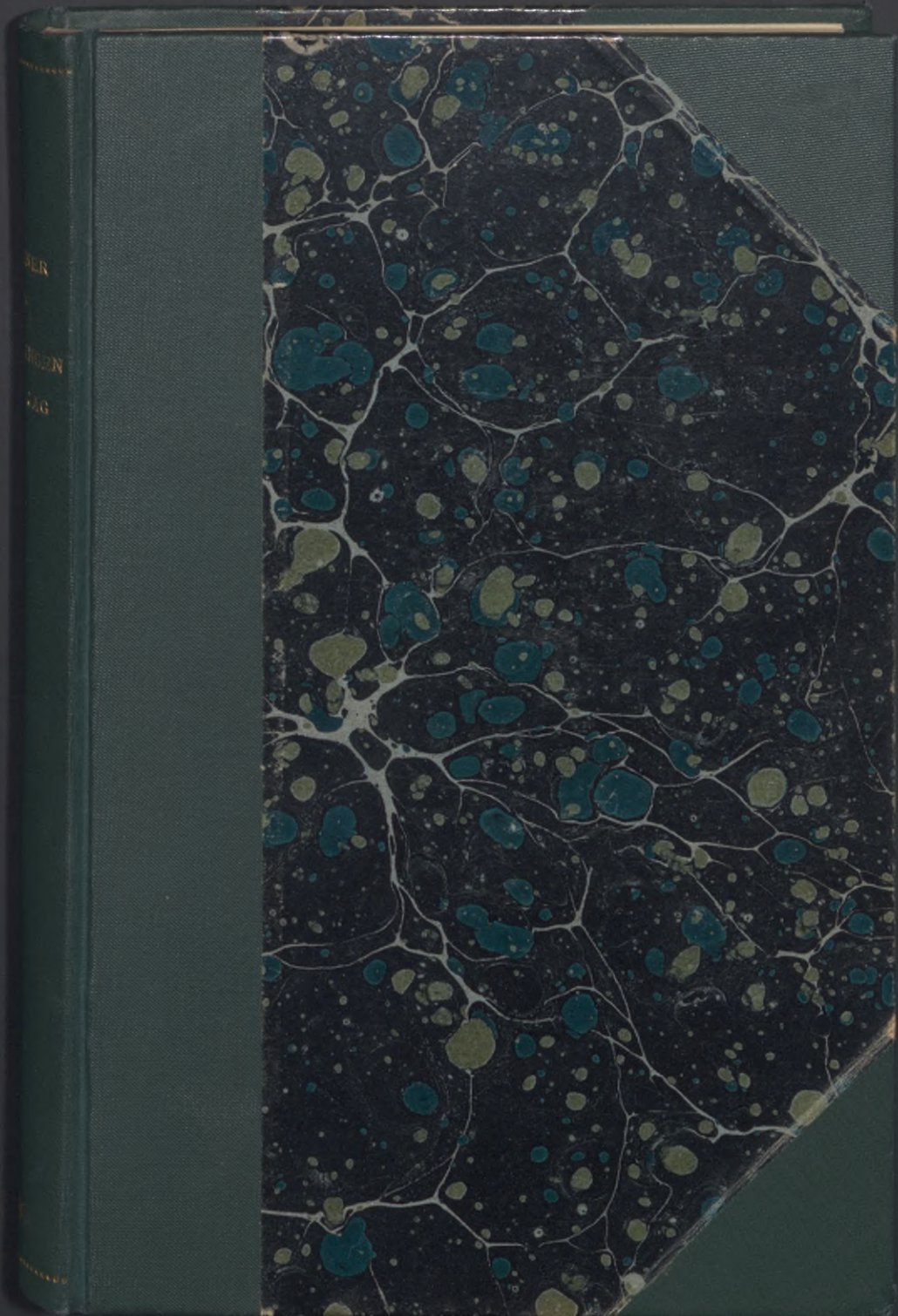

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DER
HILFEN
SAG

Allmänna Sektionen

Litt.

Sv.

ELIN WÄGNER

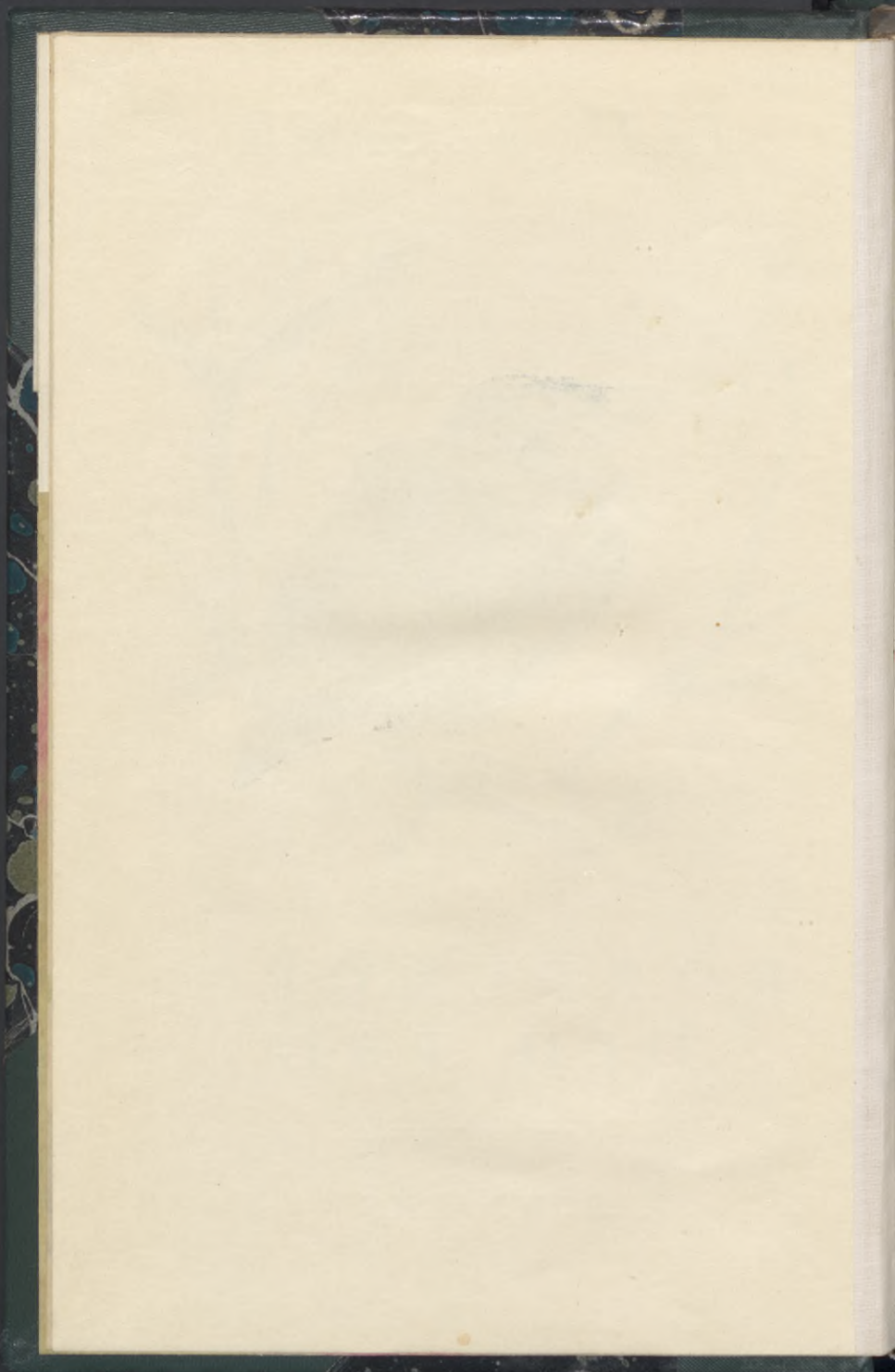
Lit.
So.

KORPUNGEN
OCH JAG

BONNIERS

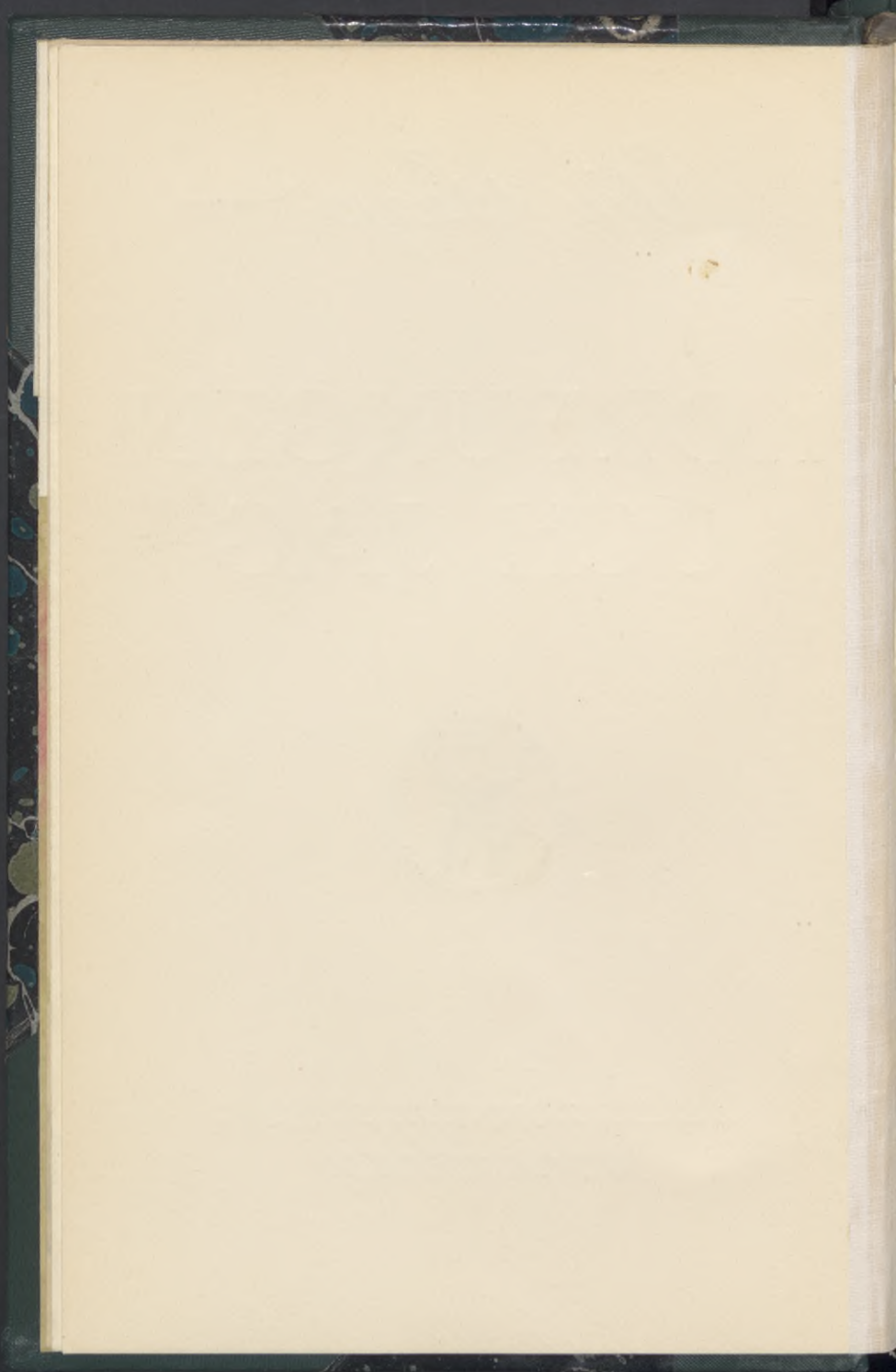
Elin Wägner

KORPUNGEN
OCH JAG

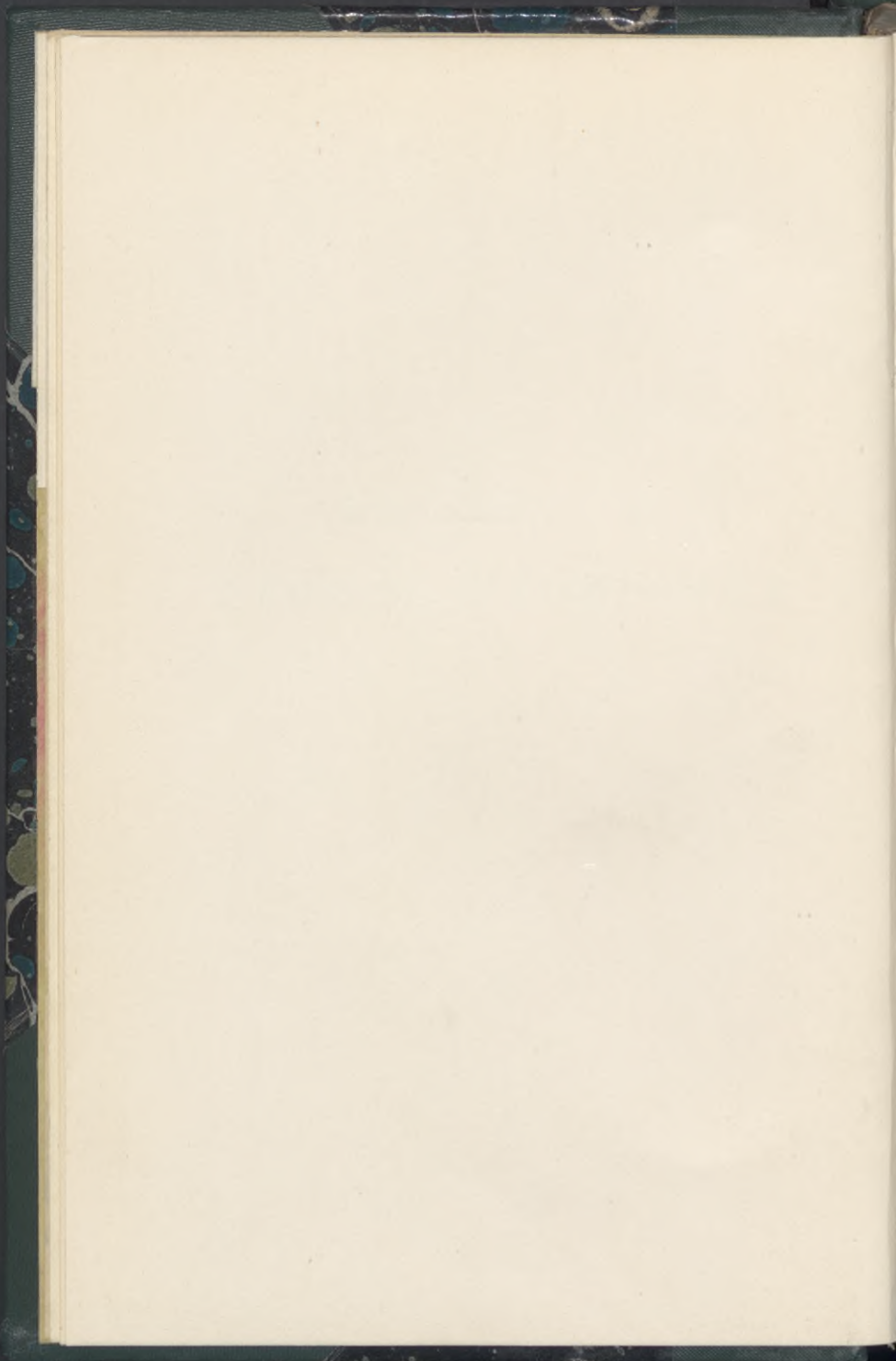
ALBERT BONNIERS FÖRLAG
STOCKHOLM

ELIN WÄGNER

KORPUNGEN OCH JAG

K O R P U N G E N
O C H J A G

AV

E L I N W Ä G N E R

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Copyright. Albert Bonnier 1930.

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1930

KORPUNGEN OCH JAG.

*Du föder djurens magra hop,
Du hörer ock korpungars rop.*

Dessa två versrader minns jag särskilt tydligt från min barndoms kyrkogång. Psalm 399 är en sommarpsalm, en bön om jordens fruktbarhet, och den återkom alltid på nummertavlan vid midsommartid.

Vi barn sjöngo trohjärtat »djurens magra hop» ty marga visste vi inte vad det var, men magra kreatur sågo vi däremot ofta.

Vad som alltid oroade mig, var att vi särskilt måste erinra försynen om korpungarnas rop. Jag förstod icke då att Jesper Svedberg kunde behöva ett rim. Det är troligen från denna psalm jag kan härleda min livliga föreställning om korpungars otålighet framför andra varelser. Det är slutligen därför som tidningen Tidevarvet för mig antagit gestalten av en korpunge. Han har under dessa sju år han levat jämnt varit hungrig,

jämnt begärt text och slukat den fort. Bland andra fordringar han haft har varit att han varje vecka skulle utspisas med nittiofem petitrader på första sidan. Långa tider har det varit jag som varit närmast till hands att sörja för utfodringen. Noga har han alltid varit. Fick han fler rader än nittiofem, spottade han ut dem, fick han ett för litet antal, skrek han och skvallrade för faktorn, fick han ingenting, stack han mig med sin långa näbb rakt i samvetet. Men så kunde han göra, därför att han visste att jag älskade honom.

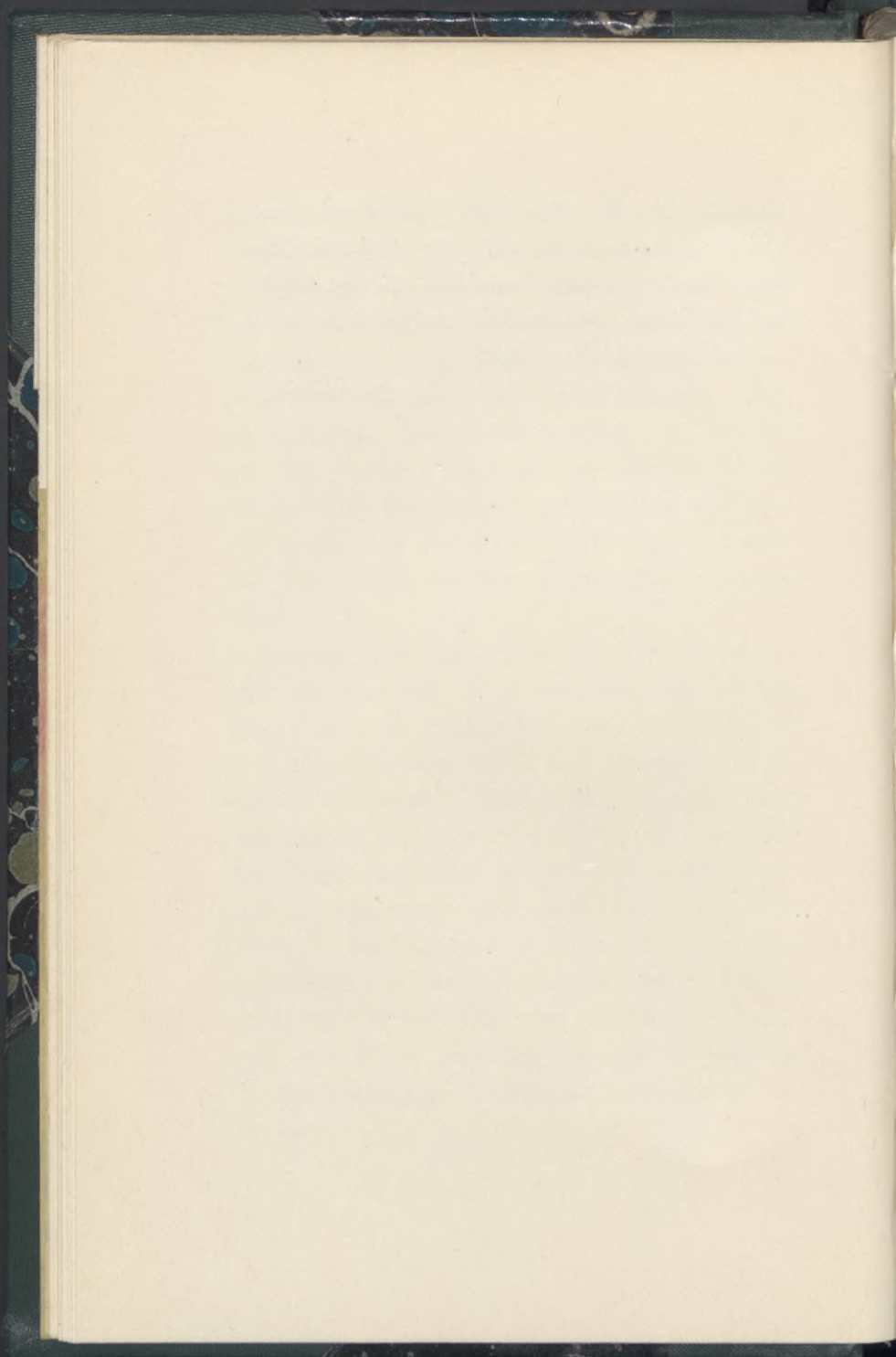
Korpungen krävde emellertid så mycken annan mat och passning att de nittiofem raderna ofta fingo anstå till kvällen före ombrytningsdagen och då måste rivas direkt ur ögonblickets situation eller stämning. Dessa små — jag vet inte vad jag skall kalla dem — dessa spaltbitar ha intet annat sammanhang och ingen annan variation än min egen journalisttillvaro haft under dessa år. För mig bilda de i sin helhet ett slags kalendarium, i brist på annan dagbok. Det är dock blott ett helt litet fåtal korpungen och jag valt ut ur högen, ett urval som synts oss behålla en smula giltighet även sedan tidningspapperet gulnat.

Vi ha gjort det därför att läsekretsen, som i motsats till korpungen alltid är mätt och övermätt, stundom behogat meddela att den trivdes med att få mig serverad i homöopatiska doser.

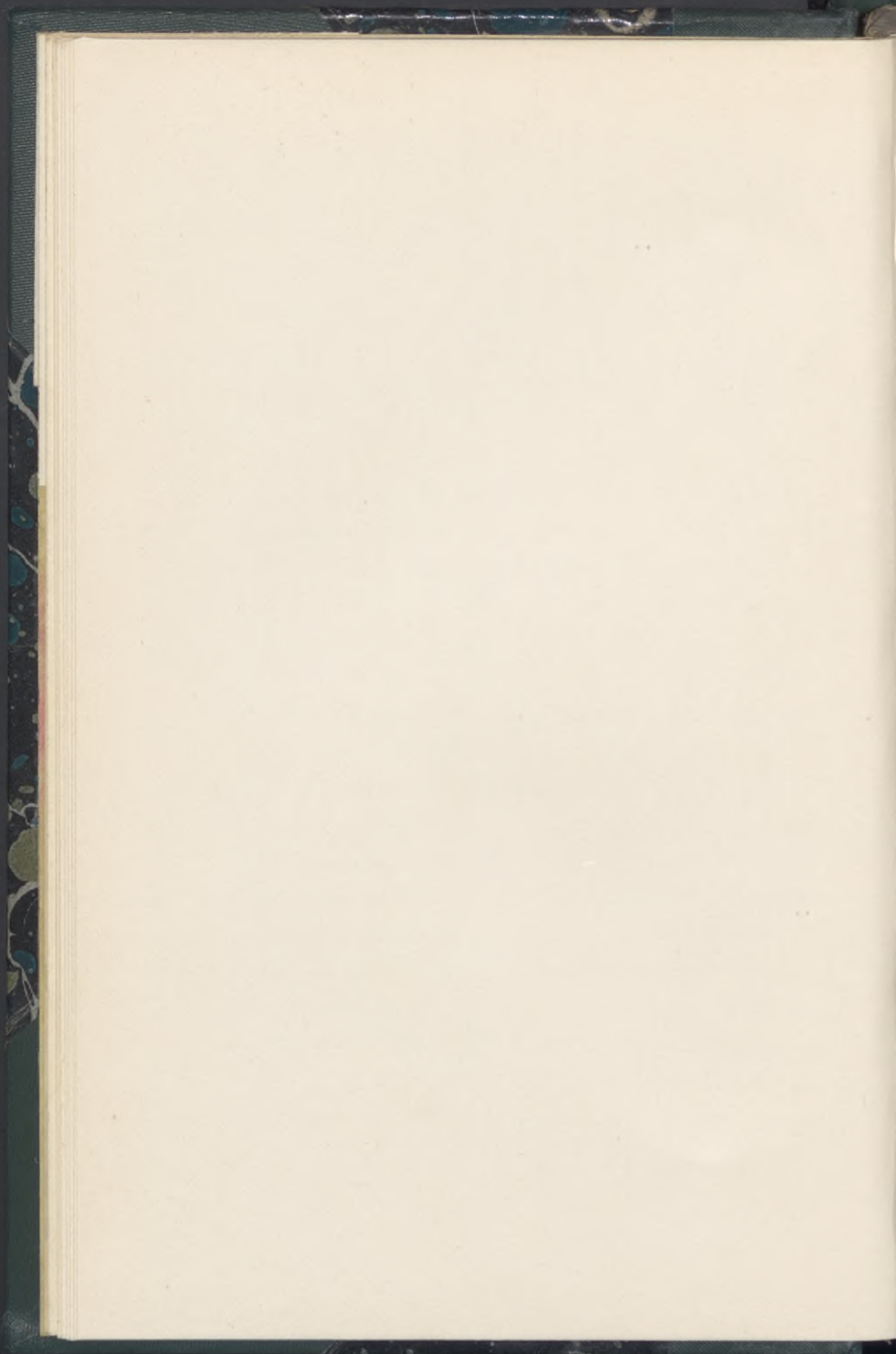
Stockholm oktober 1930.

Devinez.

1 9 2 4

EN TILLÄGNAN.

Det var på en konstutställning i Berlin, sammanställd från utgångspunkten Död och Liv. Och dock var det mest Döden, som inspirerat konstnärerna. Utställningen bestod av franska och tyska konstnärers arbeten, inspirerade av världskriget och av fattigdomen, de två landsplågorna.

Där fanns utkastet till ett monument över fallna studenter: en glob översmetad med blod och guld, däri de dödas namn inristats, och på sockeln det enda ordet: varför?

Där fanns Smärtan och Protesten i skulptural framställning. Där fanns Käthe Kollwitz' gruvliga krigsserie, där fanns mera känsliga bilder: unga stupade frivilligas exalterade anleten, den fallne krigarens sista färd, och så vidare.

Men allra mest frätande, gruvliga och förfärliga voro några serier franska teckningar i kariaktyrmaner, ställande som motsats till varandra,

kriget och religionen, kriget och kvinnan, frasen och verkligheten.

— Det är bra, sade en man bredvid mig, det stämmer.

— Ni vet det? sade jag.

— Var med från första dagen till den sista.

— Är ni pacifist?

— Jag *var* det vid vapenstilleståndet. Blev omvänd av fiendens pacifistlitteratur, som vi fick över oss i massor, jag som så många andra.

— Men ni kunde icke framhärda?

— Det var omöjligt för en riktig karl, efter vad som skedde sen.

Han såg sig omkring.

— Vad ser ni efter?

— En karl, men jag finner ingen.

Rummet var fullt av herrar.

— Finner ni ingen?

— Nej. Ingen som jag skulle velat anförtra ett hedersuppdrag i fält. Ingen, som skulle anmält sig frivilligt.

Han hade granskat de närvarande ur befälhavaresynpunkt, vägt dem och befunnit dem för lätta.

Jag sade något upprörd: — Ni är icke opartisk. Ni är intagen mot dem, därför att de är

här, därför att de har intresse för denna konstutställning. Ni kan inte fatta, att det kan finnas hjältar bland pacifisterna.

— Jag tror inte hjältarna söker sig dit i denna tid, sade han.

— De borde det, sade jag. Men de har inte löst sig ur traditionen, det är vår olycka.

Han svarade med en mångtydig gest. Jag gick vidare bland de franska teckningarna. Plötsligt fick jag syn på en tillägnan, som på ett av bladen var skriven med snabb och vårdslös hand i övre kanten av en teckning. Den föreställde en grupp kvinnor på ett slagfält, bestrött av döda. »Kvinnor, föden nya barn!» var underskriften, en befallning från krigsguden, från fäderneslandet. Men tillägnan lydde: à *Madeleine Vernet*, à *Marcelle Cavy, aux femmes qui se respectent*. Madeleine Vernet och Marcelle Cavy kände jag båda. De voro under och efter kriget dess obehagliga motståndare.

Men vad var det för förunderlig instinkt, som lett denne okände franske tecknare, att ägna sina krigshatbilder aux femmes qui se respectent, till de kvinnor, som vörda sig själva? Det måste ha varit i ett ögonblick av ångestfull klar-syn, då alla gängse begrepp, alla former och

fördomar genomskådas och skingras, som han sökte stöd, förståelse och hjälp hos de kvinnor, som hysa respekt för sig själva. Han måste i det ögonblick, då han nedskrev de orden, ha anat, att från dem måste komma det svar han lyssnade efter.

Men varför, varför, tänkte jag, kunde där då icke ha stått *aux hommes, qui se respectent*, till de män, som hysa respekt för sig själva?

KVINNOPSYKEN.

Det hände — i ett annat land än vårt — att en ung flicka stod anklagad inför domareskranken för att ha stulit ett armband. Enligt det landets rättsordning hade flickan en obligatorisk försvarsadvokat, vars yrke det var att försöka framställa alla förmildrande omständigheter och om möjligt få den anklagade frikänd. Hon hade också en kvinnlig övervakare, undersökare, eller hur man skall kalla det, och dennas uppgift var att ta hand om flickan under och efter fängelse-tiden.

Så kom rannsakingen. Fakta voro tydligtvis ofrånkomliga. Den unga flickan hade stulit armbandet från sin matmor, det hade återfunnits i flickans gömmor, den saken lönade sig inte att förneka.

Men advokaten ville göra sitt allra bästa ändå, ty flickans ungdom och skönhet vädjade till hans medlidande.

Flickan har tagit armbandet, sade han. Jag förnekar det inte. Men jag ber rätten beakta de närmare omständigheterna.

Hon är ung, och hon är vacker, hon är kvinna. Hon önskar följaktligen pryda sig, göra erövringar, roa sig, njuta av tillvaron. Men hon har ett tungt arbete, och hon är jämförelsevis dåligt betalad. Hon har inte råd att köpa sig det hon av hela sin själ önskar sig: ett smycke, ett armband. Hennes matmor har däremot kunnat tillfredsställa sin kvinnliga lust till smycken. Ett av dem ligger framme och sticker den unga flickan i ögonen. Hon lämnas ensam med det, ställes inför en oövervinnlig frestelse.

Herr domare, jag anser att det i betraktande av kvinnans psyke är förklarligt, ursäktligt, ja ofrånkomligt att den anklagade måste ta armbandet.

De närvarande visste inte riktigt vad de skulle tänka när försvarsadvokaten upprättade en ny standard, en ny moral med mildare villkor för kvinnorna.

Men domaren gav flickan villkorlig dom och antvordade henne i beskyddarinnans händer.

Jag träffade sedan denna.

— Vad sade flickan? frågade jag.

— Jo, kan ni tänka er, hon gjorde mig en fråga, så fort vi kom utom dörren.

»Fröken», sade hon, »vad är *psyke* för någonting?» — »Det är dåliga anlag», svarade jag. — »Jaså», sade flickan. »Menade han att jag har dåliga anlag?» — »Ja, och dem skall du försöka övervinna!»

— Också en förklaring på psyke, sade jag och skrattade.

— Ja, vad vill ni man skall göra? psyke, kan tänka! Det här var inte första gången, som det i domsalen, inför mina flickor öppet sägs att man inte kan begära bättre av dem, de ha ju den medfödda kvinnliga instinkten att pryda sig och för att tillfredsställa den måste de sälja sig eller stjäla.

Sedan skyddsdamen givit luft åt sin förargelse över att försvarsadvokaten i bästa välmening demoraliserar kvinnorna, var ämnet uttömt för henne.

Vad mig angår, är det nog något annat drag i den lilla domstolsepisoden, som åstadkommit att den fastnat i mitt minne. Det är inte för att advokatens omdöme var nedsättande utan därför att det var så tvärsäkert, så absolut, som jag minns det.

2. — *W ä g n e r, Korpungen och jag.*

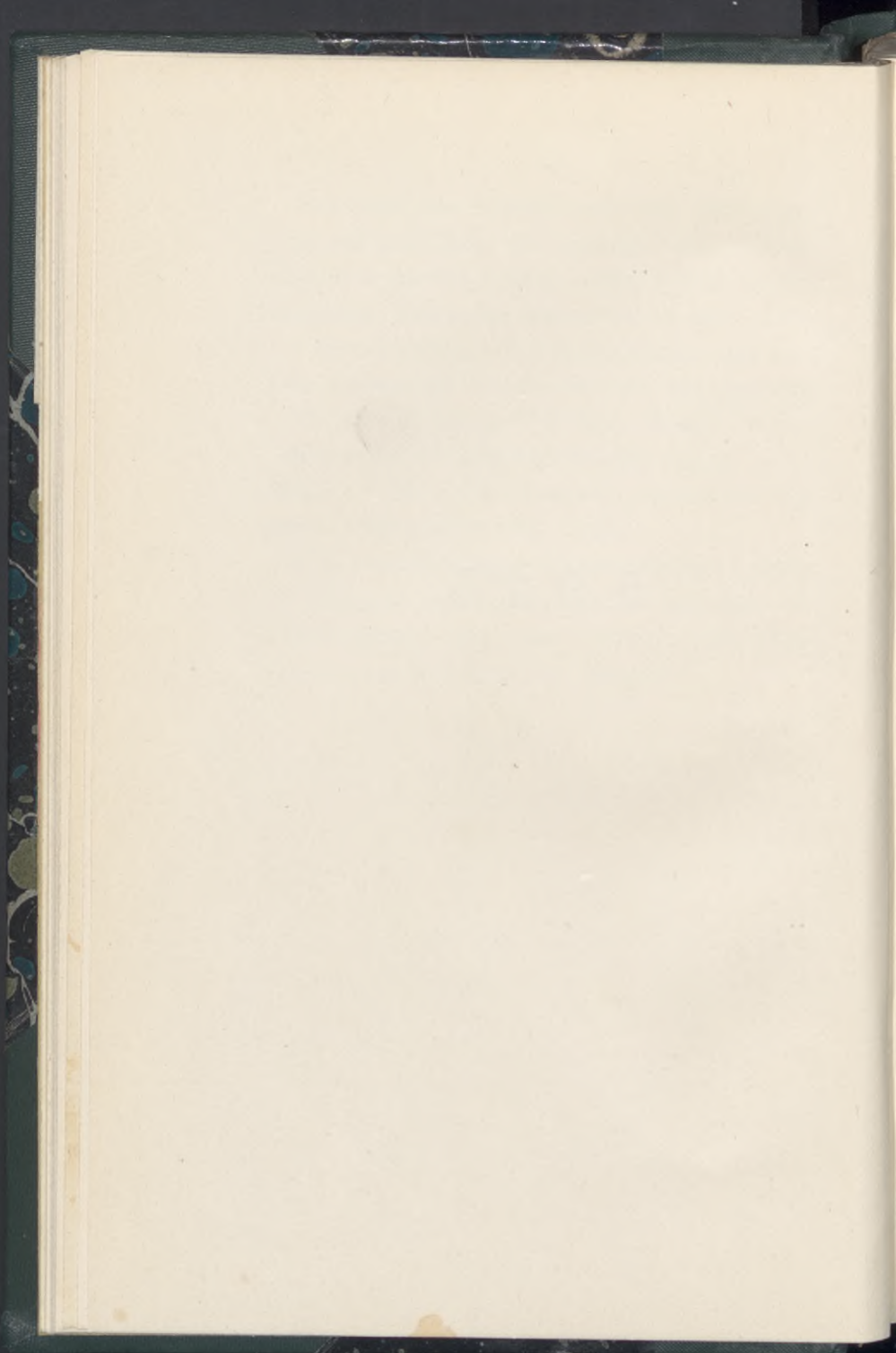
Och ändå veta vi så litet om, vilka egenskaper som äro medfödda. Det omdöme som vi kalla absolut är kanske i själva verket ytterst relativt begränsat, tillämpligt endast på ett kort skede.

I övergångstider stå ofta omdömena, som böra göra anspråk på att vara absoluta, mot varandra.

Ett roande exempel: I Daily Herald hittas i dessa dagar ett betecknande citat ur ett valtal, hållet av en av de kvinnliga arbetarkandidaterna, Bertrand Russels maka.

»Jag har ställt upp mig som kandidat i stället för min man, emedan hans hälsa inte tålde vid ansträngningen. Jag anser att det segare könet måste träda in och ta upp kampen.»

1 9 2 5

SAMTAL PÅ NYÅRSAFTON.

Hon: Vad tror du man kommer att minnas av detta år?

Han: Vetenskapens nya erövringar i det okändas värld.

Hon: Menar du uppfinningen att segla utan segel?

Han: Ja, den till exempel. Och serum mot sockersjuka och möjligheten att medels jämförande blodundersökning i vissa fall konstatera faderskapet.

Hon: Det skall alltså komma en dag, då ingen mer skall ana vad det var för ögonfröjd att se vedskutorna slå upp sina gråa segel vid Slussen den klara morgonen efter en regnig natt.

Han: Och ingen skall heller begripa vad Strindbergs Fadern rörde sig om. Men det kan skrivas andra tragedier över de scener som kan tänkas uppstå, då blodanalysen kommer från laboratoriet.

Hon: Men man skall intet veta mer om mannens tusen gånger tusenåriga kamp för att säkra sin fadersvisshet och genomtränga kvinnans hemlighet. Man skall inte förstå hans hot och hans böner, hans lyssnande efter lögn och sanning i hennes stämma. Man skall heller inte veta om den visshet och den trohet, som var fullkomlig utan bevis.

Han: Du skrämmer alltid upp dig. Denna tånjbarhet i livets möjligheter, denna gränslöshet av vår förmåga, och så våra drömmar om de överraskningar, som ännu i vårt liv kan hinna komma, är vad som ger livet en sällsam spänning och rikedom.

Hon: Men ett egendomligt faktum måste även ha slagit dig. Mot bakgrunden av den fulländning varmed vi behärska materien, framstå vi alltmer fattiga, fubbliga och dåraktiga i våra människoförhållanden. Medge att årets politiska historia är full av onödigheter, grodor, missförstånd, sparsamt uppblandade med goda ansatser. Mitt års privata historia likaså.

Han: Du kan kanske ha rätt, men det föringrar ju inte värdet av våra framsteg.

Hon: Men vad hjälper mig, om jag kommer fram fortare per express eller lufttrout till Berlin

nu än förra nyårsafton, om jag är lika olycklig över att träffa dem jag reser till, som jag var förut? Och vad hjälper mig snabbare postförbindelser, om jag skriver lika oresonliga brev som förr. Vad hjälper att jag kan per radio befordra dumbheter över fordom ouppmätbara avstånd? Vad hjälper det att jag kan räddas med insulin eller guldsalt åt en tillvaro, som är stridig och hopplöst tilltrasslad? Förstår du inte, att nu, när människan kan avlyssna och överskåda hela världen, blir det än underligare, att hon står döv och blind inför sin egen broders själ.

Han: Det finns ju en hel ny psykologi, en vetenskap, som kastar ljus över själslivets undervegetation och uppspårar dolda motiv och själssjukdomar. Du kan ta och läsa Vardagslivets psykopatologi av Freud till exempel. Han vill ge oss medvetenhet.

Hon: Jag kunde ta risken av denna hästkur, om jag inte visste, att jag ändå förbleve lika hjälplös inför det faktum, som jag fann uttryckt hos *Natanael Beskow* i hans bok *Evigheten och Ögonblicket*, vilket är den bok jag föredrar att läsa på nyårsafton framför Freud. Det är omöj-

ligt att leva utan människorna, och det är svårt att leva med dem, säger han.

Han: För den, som vet vad han vill och har makt att sätta det igenom och dessutom är i god form, är det inte så svårt.

Hon: Fråga Mussolini om allt detta hjälper.

Han: Jag behöver bara fråga min egen erfarenhet.

Hon: Men min säger mig att jag behöver veta människorna, behöver erövra förmågan att se genom deras hjärtans dörr, om den är öppen eller slutet, behöver oavlåtligt älska dem och varkunna mig över dem för att de skola uthärda att leva med mig. Här i människogemenskapen måtte väl vara de oanade möjligheternas värld. Men kan du säga mig varför människosläktet med sina oräkneliga år ännu icke sänt mer än ett litet fåtal över den världens tröskel och själv stannat utanför?

EN FÖRTROLLAD SJÄL.

Om jag tänker på Romain Rolland, så är det, måste jag bekänna oftast för ett rent personligt minnes skull. Ändå ha Jean Christophe, Clerambault och den nu begynta serien L'âme enchantée givit mig bland de starkaste intryck jag fått av litteraturen.

Romain Rolland har många vänner och många fiender. Vart man kommer, träffar man dem, som känna honom personligen och tala antingen beundrande, ringaktande eller välvilligt överseende om honom. Men jag har mitt personliga minne icke genom någon av dessa som talat om honom. Inte genom något personligt sammanträffande heller. Blott genom den tysta reflexen av hans person hos en medarbeterska, som stod honom nära.

Det hela kom sig av, att jag lovat en vän att söka skaffa en namnteckning av Romain Rolland. Min vän kunde inte fatta annat, än att

jag, när jag reste till Frankrike, måste träffa Romain Rolland, som bor i Schweiz. När jag fått några allvarliga påminnelser om detta uppdrag, så beslöt jag, att åtminstone försöka få överta en namnteckning av Rolland, även om jag inte kunde skaffa något, som var direkt skrivet för min energiske väns autografsamling. Och så begav jag mig till en dam, om vilken jag visste, att hon sammanträffat med Rolland under krigsåren i Schweiz och deltagit i det barmhärtighetsverk som Rolland då utförde.

Jag förklarade min nöd och mitt ärende.

Hon betänkte sig litet, gick så fram till en sekretär, tog fram en nyckel och låste upp en låda. Ur den tog hon ut en packe brev.

— Jag skall se efter, om här är något som jag kan ge er, sade hon. Så började hon ordentligt gå igenom packen och tog och vände på varje brevlapp, varje brevkort. Om en liten stund tycktes hon ha glömt mig och glömt anledningen till att hon tagit fram Rollands brev. Hennes trötta, av hårt arbete och sorger medfarna ansikte förvandlades och lyste upp i ett milt, ömt, lyckligt leende. Med nyckeln till lådan, där hon förvarade hans brev, hade hon låst upp det lås, bakom vilket hon förvarade

sina minnen av Romain Rolland. Hon hade oför-
tänkt fått en stund samman med honom mitt
under vardagens slit. Medan jag satt och betrak-
tade henne, som var så långt borta, eller så
djupt inne, att det icke bekom henne något, fick
jag på mig överförd detta intryck av vem Ro-
main Rolland är, som sedan varit det bestäm-
mande, och som alltid vilar över mig, då jag
läser något av vad han skrivit.

Blott två gånger kan jag minnas att jag sett
ett sådant uttryck av gränslös kärlek i ett
mänskligt anlete. Den ena gången såg jag det
hos en moder, när hennes små barn kommo in
till henne på morgonen av faderns begravnings-
dag. Den andra gången uppfångade jag det hos
den ene av två vänner som voro ovänner. Den
ene var sjuk, och den andre satt vid sängen
och talade bittert och skadeglatt om att den
sjuke hade sitt eget oförstånd att tacka för sin
sjukdom. Då den sjuke i trots och vrede vände
bort sitt huvud, böjde sig den andre över detta
huvud och betraktade det med samma uttryck
av ousäglig kärlek och förbarmande.

När Romain Rollands väninna kommit till
slutet av brevpacken, höll hon ett vykort, som
hon lagt avsides, i sin hand och betraktade det

länge, medan hon överlade med sig själv, om hon skulle skiljas från det för att tillmötesgå min begäran.

Jag var nästan rädd, att hon skulle ge mig det, men jag hade oroat mig i onödan.

— Jag är mycket ledsen, sade hon, men jag har tyvärr inte en enda namnteckning av Romain Rolland att ge er.

DEN ANSTRÄNGANDE FRIHETEN.

Ännu ett försök av restaurangpersonalen att avskaffa drickspengarna.

Det är nu många år som jag i Tyskland bevittnat kampen inom kyparekårens själ mellan den större värdigheten och den större förtjänsten. Revolutionen avsatte inte bara kejsare, konungar och storhertigar, den avsatte även drickspenningsystemet. Tyskland fick republik och i samband därmed kypare, som sade nej tack åt drickspengar. Det var förtjusande, när den man som serverat ens middag med rak rygg och styv nacke sköt tillbaka den blyga extra million, man av gammal vana ville sticka till honom. Då kände man att Weimarförfattningen inte bara var en pappersreform. Människor av de tjänande, bugande folklagren erforo den stora fröjden av en ny värdighet.

Men denna friska fläkt dog ut. Man kan gott ta drickspennings återvändande som ett exem-

pel. Numera är det så att vill man tillförsäkra sig någon mannamån eller bara välvilja av portier, kypare, hotellstäderskor, måste man ge extra drickspengar. Alltmera sällan händer att man möts av en vägran. Men idén, att det är på något sätt förnedrande att ta och ge drickspengar, den finns kvar. Drickspenningsfrågan är därför otrevligare nu än den var före kriget i detta de små billiga verksamma mutornas land.

Kanske slår försöket att avskaffa drickspengarna bättre ut i Sverige.

Men hotell- och restaurangpersonalen skall nog få erfara, att det alltid är förenat med kamp och kostnad att ta ett steg uppåt till en större värdighet. Den skall få erfara, att den inom sig har medlemmar, som bryta mot de mera upplystas beslut och göra sig en förtjänst därpå. Genom att ta parti mot drickspenningen ha kårens ledare infört splittring och oro. En kamp kommer att äga rum, inte bara mellan solidariska och osolidariska element av kåren utan inom den enskildes bröst.

Det är så lätt att sätta sig in i detta därför att samma sak upprepar sig överallt, där en

frigörelse sker från något som till slut blivit ovärdigt.

Se på kvinnorörelsen. Det är inte bara fördelar för den enskilda med frigörelsen. Inte är kvinnorna som helhet tacksamma mot dem, som arbetat fram en friare ställning, nya arbetsmöjligheter. Med friheten följer förpliktelser, med det nya arbetet en större ansträngning — man måste möta bistrare vindar, lära att ta ansvar, att besluta och handla själv. Beroende, lydnad, frihet från ansvar har sin ljumma väl-lust med sig.

Jag behöver bara lägga bort Arbetaren och ta till en annan tidning, Young India, för att få ett nytt exempel på samma mänskliga fenomen. I Indien pågår under inspiration och ledning av Gandhi ett arbete för att bryta ner skrankorna mellan parias och de högre kasterna. Men parias äro inte alla eller helt och hållet nöjda. I sin ringhet ha de haft vissa privilegier. De ha sluppit att lära sig läsa och tvätta sig, de ha fått äta kött och berusa sig. Skola de nu betraktas som de övrigas jämlingar, måste de underkasta sig en hel del ansträngningar. Reformatorerna säga till dem: vi vill upphäva förbudet för er att hämta vatten ur våra källor,

men då måste ni också tvätta er rena. Vi vill umgås med er, men då får ni lov att låta bli att söla er med köttmat, ni skall få gå på våra heliga vägar, men då får ni lov att kunna gå rakt och nyktert. Och där står parian i valet och kvalet.

Det är inte lätt att bära en hel klass av människor, kvinnor, parias, kypare eller vad det må vara upp mot den ansträngande friheten.

PESSIMISTEN.

En av mina vänner blev gift med en vetenskapsman. När jag för första gången skulle äta middag hos dem, sade hon orienterande: han är den största pessimist som finns.

— Han som är gift med dig!

— Du förstår väl, att det är en högre sorts pessimism för mänsklighetens räkning.

De verkliga orsakerna till hans pessimism kunde jag inte lista ut. Kanske visste han dem, kanske visste han dem icke. Men sin *motivering* gav han gärna.

Han sade: Individualismen har smulat sönder det mänskliga sammanhanget. Människorna ha funnit på att var och en får bära sig åt som den vill, vilket kallas att utveckla sig till personlighet. Men därmed är samlivet omöjligt. När ingen vill underordna sig under något högre, då nalkas vi kaos.

3. — *W ä g n e r, Korpungen och jag.*

Jag invände allt vad en människa med personlighetstro måste säga. Individualismen kunde kanske i början te sig som upplösning. Men den fullvuxna personligheten förstår mänsklighetens djupa solidaritet och återvänder för att frivilligt underordna sig, nu med långt större gåvor till det gemensamma hela.

Pessimistens hustru deklarerade för min ståndpunkt.

— Du har ju intet annat att göra, sade han, om du vill på något sätt teoretiskt försvara den olyckliga kvinnorörelsen. Men allt vad ni säger är grundlöst. Den människa, som sluppit ur lydnaden, kommer icke frivilligt tillbaka. Ett lösryckt blad flyger inte upp och sätter sig på grenen igen. Människan tål icke friheten, hon måste leva i fruktan och lydnad. Fordom var staten, fosterlandet något oändligt viktigare än de fattiga sextio åren den enskilde har att leva. Nu ställer han denna handfull år upp mot staten, det är groteskt.

— Men kunde inte pessimisten i sin världsbild finna rum för möjligheten att människan genom friheten kan utvecklas att en gång bära friheten?

— Nej, hon var oförmögen till någon som

helst utveckling, hon var en hjordvarelse, som måste hållas kort.

— Men vilket mål tjänar då den enskildes underordnande i en värld, där icke utveckling, det vill säga framtid, finnes?

Genom samtalets många inkast och motkast, preciserade slutligen pessimisten sig så: den mänskliga lydnaden måste till för att möjliggöra kriget. Ty kriget är den högsta uppvisningen av den enskildes underordnande under det större. Och detta uppgivande är den högsta prestation, till vilken den enskilde kan nå.

Däremot vägrade han absolut att ta det steg, som vi tyckte måste vara det nästa: att se på staterna som personligheter, som i sin tur borde underordna sig ett överstatligt sammanhang. Staterna fingo hans tillåtelse att vara hänsynslösa individualister.

Så kommo vi då in på kriget såsom fenomen. Vi två, som höllo ihop, förklarade att kriget var slut, att det satt sin egen gräns, det smålog han åt. Alltid har varje krig slagit ut den gränslinje, man trott vara den yttersta. Så komme också nästa krig att göra.

Jag citerade Ferrero: måttlöshetens heroiska dårskap är i vår tid så stark, att vi anse oss

böra alltid och i allting till och med i kriget löpa linan ut.

Pessimisten — ja, just han! — sade: Detta uttryck är fel på *en punkt*. Det finnes intet slut på linan. Mänsklighetens expansionsförmåga är gränslös.

Jag teg och begrundade hur förträffligt oför-
enliga motsättningar låta sig förenas. Men pessi-
mistens hustru sade:

— Jag vet en gräns, som ni inte kan flytta,
ni måttlösa män: det kommer alltid att ta nio
månader att förbereda en ny människas inträde
i världen.

MÄNNISKAN — FINNS HON?

Varje dag betraktar jag duvparet, som bor i murvinkeln på vår gård och varje dag besinnar jag vådorna av ett uppfostrande ingripande som än är strängt intill grymhet, än impulsivt välmående, men till sist planlöst.

Samma duvpar bodde i fjor på samma plats, vi känna nu igen dess fjäderskrud och vanor. Vid den här tiden på året ungefär voro deras ungar så stora, att de skulle lära sig flyga. Till den ändan svulto föräldrarna dem. Tidevarvets redaktion tyckte synd om ungarna och gav dem ärter. Därför brydde de sig inte om att lära sig flyga och kommo efter alla sina små kamrater.

I år har herrskapet alls inga barn som vi kunna demoralisera. Det beror på att gårdskarlen tidigt i våras, då de kommo igen för att bygga bo, beslöt att de icke skulle få hållas på sitt vanliga ställe. Bo och ägg sopade han i

marken. I månader pågick denna kamp mellan naturens vilja i två duvors bröst och civilisationen, företrädd av gårdskarlen kvast. Vi ha stått och sett på det från våra fönster. Så snart han sopat bort ett bo, ha duvorna börjat samla hop till ett nytt. Kanske skulle de ha tagit lärdom, kanske insett det farliga och fåfänga i att bygga just inom räckhåll för denna kvast och flyttat till något annat ställe. Men vi, som äro snällare och inte ha gårdskarlen ansvar för gårdens snygghet, ingrepo på vårt sätt och uppmuntrade dem. Vi lade ut nytt byggnadsmaterial i vårt öppna fönster och vips kom hannen bort till oss, hälsade och flög bort med vad vi gett dem strå efter strå. Honan plockade sen ihop det till ett konstlöst litet rede igen.

Vi gladdes, då vi stängde kontoret, men nästa morgon sutto duvorna där tysta, mörka och modfällda på det nakna blecket. Gårdskarlen hade varit framme igen.

Men sen en vacker dag tröttnade han, och lät duvorna vara i fred. Varför? Varför just nu?

Några nya ägg ha duvorna inte fått sen förföljelsen upphörde. De sitta visserligen i orubbat bo numera, men sysslolösa och skamsna, hatande varandra och hela världen.

När de någon gång tala till varandra, vilket är sällan, inbillar jag mig att han säger till henne: Tro inte på Människan. Det finns ingen. Människobegreppet är ett påhitt av våra fromma förfäder. Numera är det endast gamla gummor som tro att hon finns och att det går de duvor väl som lämna sig i deras vård.

Hon svarar då: Ja, men tror du inte, att det var Människan som gav oss hjälp till vårt bygge?

Han: Nej, det tror jag inte, för då måste det likaväl ha varit Människan, som sopade ner vårt bo. Och att Människan skulle både ge oss strå att bygga med och sopa ner det vi byggt, det strider mot varje sunt förnuft. Om Människan funnes vore hon förnuftig. Tillvaron är planlös och människolös.

Men råttorna, som bo där nere i soptunnorna inunder, de blir gränslöst upprörda, då de höra sådant tal.

— Skulle inte Människan finnas, säga de. Se, få vi inte vara i ostörd ro, föröka oss och uppfylla jorden? Finns icke alltid mat för vår avkomma hur talrik hon än blir? Ja, så nådig och vis är Människan, att hon för vår räkning skiljer på prima och sekunda födoämnen: den ena sorten i den ena tunnan, den andra i den andra.

Hon har ordnat det så, att alla, som äro av bättre familj eller måste hålla diet, bekvämt kunna finna det bästa utan att leta bland allt möjligt. Låt oss samfällt bekänna Människan. Och så göra de bland soptunnorna. Endast en liten proletärrätta, som sitter på skräpsoptunnans kant viskar till en kamrat: Jag tror inte på Människan. Religionen är opium för folket. Låt oss bilda en förening för konfessionslösa skolor! När jag blir stor skall jag avsätta Människan. Det de kallar människa är bara en idealiserad bild av Rättan och förändras med vår uppfattning av idealrättan. Det är alltihop det.

MELANKOLI.

Dagarnas likhet med varandra, upprepningen av ord och gärningar, skapar ibland den tystnad, den vindstilla, i vilken den röst förnimmes med stor tydlighet, som talar om förgänglighet. Förgängelsetanken är icke alltid tröstlös, mycket ofta tröstande. Men jag undrar, om ej dess tröstlösa nyans kan erövra vem som helst i ett försvarslöst ögonblick. Till exempel en blåsig och kulen höstdag, då vinden jagar de slitna, gula löven över vägen, eller aftonen efter en dag, då man suttit fast i arbete och inte lyckats komma ur fläcken. Och då vaknar melankolien, den melankoli, som alltid finnes sovande i varje människa. Lyckligtvis är den intet utvärtes ont och kan förenas med ett glatt och tillmötesgående yttre.

En eftermiddag hoppar jag upp på spårvagnen för att åka hem. Enformigheten i händelsens

återkomst, i höstens, i spårvagnens återkomst, förstärker dagens melankoli.

Sista platsen i spårvagnen tas av en ung man, som dock genast reser sig och ger mig den. Jag vill egentligen inte ta den, ty varför kunde jag inte stå lika bra som han, men svårigheten att förklara detta gör att jag tackar och tar emot.

Om en liten stund blir en plats mitt emot mig ledig, och den unge mannen tar den. Jag ser nu, att han avstått en plats bredvid sin fästmö för min skull, varigenom älskvärdheten genast blir större. Jag finner, att jag har ett ovanligt trevligt ungt par framför mig. Han är kraftig och axelbred och har något friskt och öppet och strålande över sig. Dessutom ser han god ut, natursnäll. Hon är liten och späd, nätt fast billigt klädd, just skapad, tycker jag, att ta hand om den unge mannen. Av samtalet framgår snart, att det strålande uttrycket hos honom och den mera stillsamma glädjen hos henne kommer av att hon fått en plats, som hon skall tillträda i morgon klockan åtta. Han har redan arbete, jag skulle gissa, att han vore trädgårdsarbetare i Stockholms stads tjänst. Hon har fått sin plats under hand, innan den hunnit bli annonserad i tidningarna. — Om de annonserat,

hade det kommit hundratals sökande! (Det måste vara en begärlig plats eller är det så, att alla platser äro begärliga?)

— Tänk att en annan också kan ha tur ibland! Det ligger något löftesrikt i detta för dem båda. De börja tala om att hyra lägenhet och miss-trösta inte, även den skall nog komma till dem, som platsen gjorde det. Två rum och så hyr man ut det ena.

Inte förrän de stigit av märker jag, hur intresserad jag varit och hur jag gått upp i deras glädje. Hade jag haft en lägenhet att föreslå dem, skulle min fröjd icke känt några gränser. Melankolien? Den är borta.

Varför var jag så melankolisk nyss och är så glad nu? Därför att jag råkat in i den olycksdiga isoleringen inom mitt eget jag och den är bruten nu.

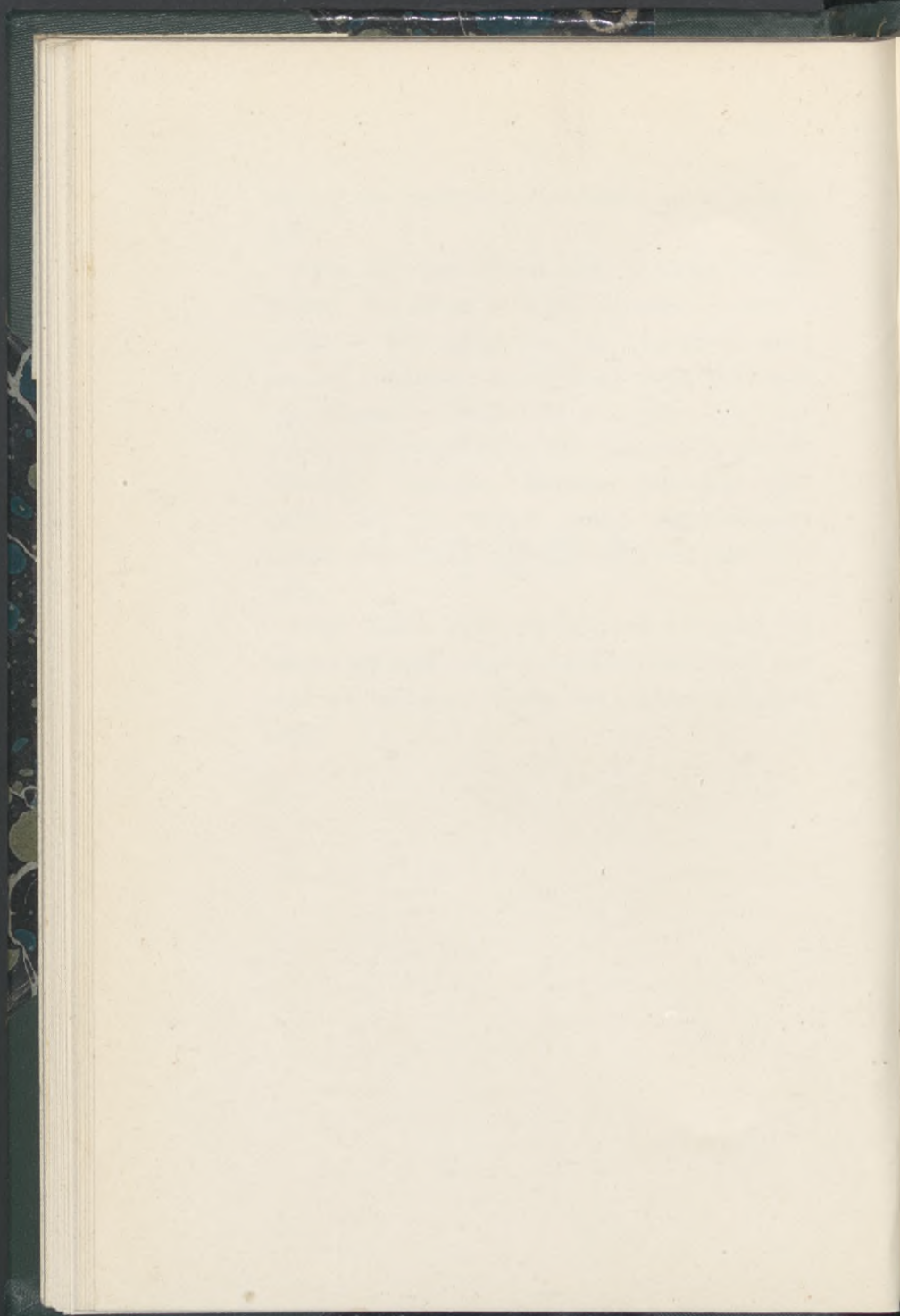
Om jag är en isolerad företeelse, då är mitt öde beseglat. Med denna isolerade företeelse går det ju snart åt pipan. Rätt till borgerlig begravning efteråt tröstar mig icke, ej heller den känsliga bön till de efterlevandes tröst, varmed kyrkomötet skall utöka handboken. Ty jag vill inte ha borgerlig begravning, och inte

vet jag, om jag får några sörjande, som behöva tröst.

Först när jag bryter min isolering är jag räddad. Jag lever — utan tillåtelse — med i deras liv, som börja sin dag, få platser, sätta bo. Jag fascineras av världens stora skådespel och glömmer absolut bort mig själv i de mest spännande ögonblicken, till exempel då scenen föreställer Locarno, Marocko, Shanghai eller Delhi. Jag är räddad undan upprepningens skräck även under vindstillorna i min egen tillvaro.

Detta förstå blott de, som ha ett långt liv bakom sig eller också de erfarenheter, som fort göra en gammal. Livets jämviktslag fungerar alltid.

1927

H A M N E N.

Att börja en resa är som att börja ett liv, ett av våra många liv inom livet.

Framför resenären som framför barnet ligger framtiden okänd, oviss och oändlig.

Det nya livet inger oro och förväntan, båda delarna visa sig berättigade.

Det ska vara en särskilt misslyckad resa, som endast uppfyller förväntningarna. Den skall innesluta inom start och hemkomst livets höga och låga, ljuva och bittra, tomma och torra, utsägliga och ousägliga ögonblick. Den ska komma en att glömma både avsked och återkomst.

Men då resan sällsamt snabbt har fyllt sitt mått då minns man igen, att den var som ett liv, och att man nu skall uppleva avslutningen.

Jag stod i fören på färjan en februarikväll och tänkte att för mig ett liv var slut, men bara för mig som reste ensam. Alla de andra hade så mycket att prata om, de hade sett så mycket, de skulle glida in i nästa liv utan att märka det.

Var och en som känner något om gamla människor som närma sig resans, den stora resans slut, har skådat deras otålighet att nå fram. Samma otålighet eller en gnista därav känner man igen hos sig själv under de sista timmarna. Eftersom resan ändå skall ta slut, må den ta slut fort. Timmarna bli så långa, man blir otålig över motvind och motsjö och milens längd. Man trotsar blåsten i fören hur kraftig den är, så längtar man att få se Smygehuk.

Till slut är fyren där, men det är ännu långt till hamn. Endast sakta stiger den ljusprydda kusten ur mörker och vatten.

Passagerarna lämna salongerna och komma ut för att fastslå hur långt de ha kvar. Man uppfångar brottstycken ur samtal och beklagar att man är så nära den svenska kust, där man icke lägger sig i. Varför ska denna stackars människa behöva grubbla så över att drottning Kristinas grav icke stod att finna på protestantiska kyrkogården i Rom, när det varit så lätt att lugna ett irriterat sinne och mottaga denna groda med barmhärtig hand innan den hoppade i land?

Nu lämnade utkiken sin plats ytterst i fören och sade till mig, som så länge hållit honom

sällskap: nu har jag gjort mitt, resten få de klara själv. Då hade vi passerat fyren utanför Trelleborgs hamn.

Resten klarades också, men sista stycket tycktes dock vara en ganska ömtålig navigering. Mellan prickar och bojar gick en trång och rak väg. Fartyget saktade farten och alla ljud dämpades.

Plötsligt märkte jag, att alla passagerare samlats för att betrakta infarten, och att ingen sade ett ord mera. Det kom för mig då, att vi alla måste tänka på samma sak: ett liv är slut.

Färjan tände en strålkastare och riktade in den över inloppet. Vi gled in liksom på en ström av ljus mitt genom mörka oroliga vatten. Hamnen öppnade sina armar som en famn. Den var full av ljus, och där inne var lugnt. Vi nådde kajen nästan utan törn, och maskineriet stannade med den lättaste skälvning.

Vem har upplevat ett skönare slut på en resa?

PALMSÖNDAG.

Det står en knippa sälg på mitt bord; smidiga kvistar med fin kanelröd bark och små fröknar som i sina ekorrpälsar gömma sin gyllene blom. Det är en marsdag med sol och så varmt, att vi gjort sommarmöblering på loggian och slå oss ner utan ytterkläder. De som gå förbi titta så pass mycket som min landsbygds fina etikett tillåter, ty det är ju inte brukligt att leka sommar i mars månad.

Straffet eller rättare påpekningen från ovan kommer omedelbart. Vinden vänder så där påtagligt, att man kan notera omslaget på sekunden, och inom ett par timmar är det snö på sommarmöblerna.

Så sitter jag inne och eldar i sällskap med dessa vårens små förklädda förebud som barnen kalla kissungar. Men jag kallar dem icke så, ty det göra vi inte i vår landsända. Jag kallar dem palmer som alla andra, och därför att jag gör det, glida mina tankar in på andra vägar.

Palmerna plockades för att pryda stugan till Palmsöndag. Det är den dag bland alla andra söndagar i året som för evigt är märkt av en stor och jublande handling, som i sig bar grymhet, en hyllning som blev svek, en kärlek som bedrog.

Hur kändes det för Davids son vid intåget i Jerusalem, när han red över palmer? Drömde han med folkets jubelrop omkring sig en dröm om att segra även i stunden och nuet? Drömde han en dröm som förvandlades till en extra börda för resten av vägen fram? Fick han lida som människor lida, litet särskilt av det livets lyckel, som smög sig in i hans liv strax före Golgata?

Nej, det var nog så, att han lika litet lät sig bedragas som förbittras. Han såg igenom stundens svekfulla ärlighet eller ärliga svek fram mot sitt mål. Han genomskådade hyllning lika lätt som förföljelse och blev inte alls förvånad att återse vid korsets fot ansiktena från den stora hyllningen.

Han tänkte inte: de där människorna ställde till med intåget därför att de genomskådat kneppet att man kan skärpa offrets lidande genom att lyckla litet med det först.

Redan *vi* lite var lära oss att människorna äro goda i går, elaka i dag, ångerfulla i morgon och i övermorgon rysligt indignerade när någon säger: du var ju med vid korsfästningen.

Hur mycket djupare bör då icke han ha trängt in i människans hemlighet. Vad han såg veta vi ej men det måste ha varit det innersta han såg, som gjorde, att han valde sin väg och för vår skull icke vek av intill slutet.

En enda gång var han litet bitter, när han sade till sina landsmän: många goda gärningar har jag bevisat Eder, för vilken av dem stenen I mig? Men det gick inte lång tid, så hann han fram till de orden, som få omsluta oss alla på våra boksluts dag: fader förlåt dem det, de veta icke vad de göra.

VALBORGSMÄSSOELDEN.

Detta kunde lika gärna heta: den skuldyngde pedagogens bekännelser. Men händelseförloppet började med en valborgsmäsoeld.

Husets lille skolpojke, sju år gammal, hade talat flera dagar om tjärtunnan på herrgården, som skulle avbrännas sista april. Han hade upprepade gånger begärt bekräftelse på löftet att få närvara, vilket innebar detsamma som att få vara uppe till klockan tio. Löftet var villkorligt givet: ja om du är snäll. Kanske låg häri det första missgreppet.

Men den stora dagen, då han framför allt skulle vara snäll, kom han inte hem till midagen. Man väntade, man gick till bords, man dukade av och väntade igen. Slutligen gick man skallgång efter syndaren och fann honom i en snickarbod. Där tillverkades ett hjul till en gödselkärra och över detta hade han förgätit tid och rum. Han leddes hem, fick sin tallrik och lämnades ensam med den.

Han förhörde sig i köket om min sinnesstämning och erhöll rådet att gå in till mig och be om förlåtelse, för att se om det kunde hjälpa upp hans sak. Det var ett nära till hands liggande råd men strängt taget omoraliskt. Han beslöt sig för att följa det.

Under tiden satt jag inne i mitt rum och sade till mig själv: nu får han inte gå till herrgården. Han är en återfallsförbrytare i fråga om måltiderna. Förmaningar hjälpa högst två dagar.

Under detta kom han in och ställde sig att tigga och gnälla och göra sig ömkansvärd.

— Vad vill du?

Min ton var mycket allvarlig och som ett sekundsnaabtt gensvar kom tårarna.

— Kan jag inte få gå — om jag sätter pull-overn under?

— Vart önskar du gå? sade jag för att vinna tid.

Han visste icke att ett minne kommit upp som talade för honom. Det var minnet från en annan vårkväll, av en annan liten pojke, och det minnet är så gammalt, att den lille pojken sedan dess hunnit bli fullvuxen man med många öden och sedan dö. Den gången då han kom en halvtimme försent hem och skickades i säng

utan mat, var han så gammal som den här är nu. Han låg i sin säng och grät av hunger och av sorg över det faderliga misshaget. Stora syster, tre år äldre, satt vid hans säng, söndersliten av medlidande och full av bitter förvåning över de vuxnas orimlighet. Hon anade icke då att de vuxna icke mäta ut straff i förhållande till förseelsen utan kallblodigt begagna sig av tillfället att hjälpa upp sin hotade auktoritet.

Det var precis detta jag velat göra nu, en halv människoålder senare: straffa på lång sikt.

— Ja, du får gå, sade jag. Men jag sade det utan ett leende och läste i min bok. Han såg att jag icke var försonad.

Han stod kvar utan ett ord.

— Nå, ska du inte gå nu då?

— Nej, sade han, vet du, lilla gumma, jag stannar hemma i stället och eldar en brasa åt dig.

Det var alltså icke något nöje att begagna sig av tillåtelsen. Han tyckte inte om att vandra till herrgården tyngd av en ouppklarad affär med sitt hjärtas dam.

Han hämtade ved, vi eldade, vi vaktade brasan medan skymningen föll och njöto försoningens sötma och skymningspratets ljuvhet.

Om jag nu gjort min plikt och förbjudit honom hans nöje, då hade han icke fått tillfälle till denna lilla älskvärda gest. Han hade gått till sängs i vredesmod medan han nu utvecklade alla sina förförelsekonster för att återställa det goda förhållandet.

— Nå, säger kanske läsaren, det visar sig ju att ni otvivelaktigt handlade rätt.

— Nej, svarar jag, det är mycket tvivelaktigt, ty nästa dag kom han åter försent till middagen.

MRS LINDBERGH'S PAJ.

Med anledning av Lindberghs atlantflygning har skapats ett nytt ord såvitt jag vet för ett nytt begrepp: luftsinne. Kanske kunde man höja upp det till luftsnille, det är väl just vad han har. Stora begåvningar blotta sig plötsligt i sitt mod att pröva och genomföra omöjliga företag som sedan strax bli möjliga. I våra dagar äro genierna luftgenier. Och eftersom mänsklighetens intresse tillhör luften just nu, frågar man sig om det är så, att den latent genialiteten inom mänskligheten bryter ut just på de områden, där mänsklighetens intresse pulserar, där millioners tankar bereda jordmånen.

Vi längta alla efter nya världar, och Lindberghs skildring av sin färd, sådan han givit den i de föredrag han hållit, öppnar verkligen en ny värld för dem som hittills endast från jordens yta iakttagit vindar och moln och himmelens väder. Det är skildringen av en strid

mellan mannens hjärna och luftens makter, man ser för sig den unge stridsmannen inbegripen i strid med dessa väldigheter uppe på deras egen nivå.

Han är ensam i bräcklig farkost på det vida lufthavet. Han har gjort en beräkning på förhand av allierade och fientliga vindar. Men ett oväder dyker upp som inga meteorologer förutsett, som icke var prickat på den luftiga generalstabskartan. Nåväl, så gör han en lov omkring och listar sig obemärkt förbi. När en åskby kommer vänder han om som när man går åt sidan för en bil, ett begravningsståg, en trupptransport eller ett hysteriskt anfall.

Dimman håller på att förblinda honom, gäckande molnbildningar söka överlista honom, men med sitt osvikliga luftsinne besegrar han dem och träffar Europas kust där han beräknat på ett par kilometer när.

Det är märkligt och på sitt sätt gripande att iakttaga mänsklighetens enstämmiga jubel över Lindbergh. Han är icke Sveriges, icke Amerikas, han är mänsklighetens Lindbergh. Ty han har fullbordat en av dessa bragder som mänskligheten i gemen tar åt sig som ett tecken på sin egen inneboende förmåga att länka in sin be-

gåvning på nya områden och vidga sitt herravälde. Ingen fältherre blev så hyllad under kriget, ty ihjælslåendet är en så gammal konst.

I vår tid är avståndsövertinnandet bragden framför andra. Utan bestämd avsikt, i största allmänhet blott. Man vill komma fort fram, vart det gör detsamma, tala på långa avstånd men vad det gör detsamma, lyssna på långa avstånd, till vad är en fråga som kommer i andra hand. Vi ha tagit morgonrodnadens vingar och farit ytterst i havet, men icke för att möta någon som är före oss där.

Därför blir alltid flykten så skön och landningen så platt, anropningen av Paris så högtidlig och svaret så vanligt, inställningen av radioapparaten så spännande och lyssnandet så tråkigt.

När Lindbergh kommit till Paris ringde en journalist på till hans mamma i Detroit, Michigan, och hade ett samtal med henne. Det är oerhört, man talar med varandra över längre sträckor än dem solens sken samtidigt belyser. Men vad sade dessa båda till varandra? Jo, journalisten frågade: vad ska ni ge er son till middag, när han kommer hem? Hans favoritpudding? — Nej, paj, svarade mrs Lindbergh.

Så nu veta vi det, men därför var det ju icke nödvändigt att etablera telefonförbindelse mellan London och Detroit.

Den anglosachsiska världen har vissa talesätt och bilder från en epok som föregått rörelse-epoken. Därigenom får man jämförelser mellan gångna tiders och nuvarande tiders heroer. Tidningen *St. Louis Star* jämför modigt Ford med Kristus såsom mänsklighetens välgörare. En annan tidning ställer mrs Lindbergh från Detroit på nivå med Monika, den helige Augustini moder. Kanske för att i största allmänhet hedra den kvinnliga insatsen i mannens dåd, kanske emedan journalisten erinrat sig att Monika ledde sin son på en höjdflygning där han också »nådde fram», enligt det berömda stället i Bekännelserna.

Sådana jämförelser äro farliga. Man börjar tänka på dessa väldiga andliga upptäcktsresande och de följer deras färder hade i andens värld. Och när man sedan frågar sig efter resultaten av de stora avståndsövertvinnande dåden, så utmynna de tills vidare i en paj.

KVÄKARNA I STOCKHOLM.

Sverige har haft besök av en liten grupp kväkare, medlemmar av den osynliga kyrkan. Kväkarna äro icke missionärer i vanlig mening, deras nit inriktar sig inte på att ta upp nya medlemmar i sitt samfund, eller skapa filialer.

Men de ha en verksamhetsgren som kallas International Service. Den har arbetat under och efter kriget i alla de krigförande länderna. Kväkarna ha byggt upp hus, rensat upp krigsskådeplatser, vårdat febersjuka, mättat hungerande och klätt de nakna för att få i handling bevisa sin övertygelse att varje människa såsom delaktig av det gudomliga är värd allt det besvär man kan göra sig för den och skall visa sig vara värd det. Nu kommo de till de skandinaviska länderna inte som sjukvårdare, allmoseutdelare och timmermän utan som vänner för att söka människor som förstodo dem och också sådana som icke förstodo dem. Det var delvis

samma människor som levat i de ödelagda provinserna i Frankrike, vid epidemifronten i Polen och i hungerdistrikten i Ryssland. De kommo väl hit emedan de visste, att vår ställning endast skenbart är avskiljd, trygg och god, att vi bakom denna yta leva tidens oroliga liv, störda av dess problem och plågade av dess förvirring, skrämda av perspektiven, som öppna sig.

Kvåkarna ha inte i Stockholm hållit några stora möten eller låtit intervjuas sig av pressen. De ha samlat små grupper av människor, de ha på flera håll talat till ungdomen och Birkagården har varit deras högkvarter. Vad ha de funnit här? Många människor villiga att lyssna och många ivriga att göra frågor.

När jag hört dem tala och svara på frågor, har jag ofta tänkt på hur ytterligt svårt det måste vara att bära vittnesbörd om en sådan hög och farlig lära, en så osynlig verklighet som den de leva i. De åberopa sig på ingen auktoritet och de överbevisa ingen om någonting. De endast söka ge ord åt sin egen visshet att människan inte alltid behöver kyrka, präst sakrament, symboler eller estetiska hjälpmedel för att komma i kontakt med det gudomliga. Det gudomliga finnes inom varje människa, det gör

sig hört som en röst, det är synligt som ett ljus, det lever som en kraft, blott vi äro villiga att låta det komma till uttryck. Det är deras övertygelse att inom en gemenskap denna kraft starkare kommer till uttryck, det är därför de fortfarande sammanhålla sitt samfund enligt den organisation som Fox gav det. Det är ett samfund utan regering med ett parlament där man aldrig genomdriver något mot andras vilja, där man ofta tiger tillsamman och aldrig beslutar någonting som icke tillkommit som uttryck för vad alla känna vara rätt. Ett samfund alltså, där varje enskild medlem själv håller den disciplin som icke består uppifrån. Ett samfund för de i anden fullvuxna. För första gången hörde jag här i Stockholm kväkarna säga att de trodde deras form av samhällsliv skulle kunna bli den nya demokrati som alla vänta på och tala om och längta efter. De trodde att kväkerismen blott står i början av sin bana inför nya stora uppgifter.

Man skall inte bara höra kväkarna tala. Man skall se dem i det dagliga livet använda sin arbetshypotes att det går an att gå människorna till mötes vapenlös och med förtroende. Man skall följa dem på deras vägar och se hur lugnt

de gå fram utan fruktan under en osynlig ledning, varom de äro förvissade. Då kan det hända att man tycker sig se något mycket underbart. Man förstår då vad de menade i budskapet från sitt årsmöte 1923, då de gåvo en översikt av årets erfarenheter och sade att de tyckte sig ha fångat en glimt av Gud i arbete.

SOLEN GICK UPP.

Jag har inte ens någon åstundan att få resa första klass genom livet, om det eljes läte sig göra. Där är för få människor i första klass, och det är ju människorna som är det roliga. Däremot skulle jag gärna vilja resa första klass på nattåg.

Men givet att man oavbrutet måste undergå sällskap, så får man se till vad man kan få ut av det. Säkert är att man lär sig en hel del, även av dem som inte säga ett enda ord. Jag har till exempel lärt mig att unga damer avsky att ha småbarn i kupén, låt mig säga de unga damer jag prövat på denna situation. Aldrig har jag blivit kallad pack av någon människa, mer än av en liten fröken från Småland som inte fick sova därför att ungen stundom gnällde på natten. Hon sade faktiskt pack åt mig med tydlig röst och adress. En annan gång störtade en ung dam ur kupén som stungen av en orm

vid anblicken av den sötaste unge i världen. Hon beklagade sig för en herre som stod utanför, och han tittade in på oss där vi sutto.

— Lugna dig, sade han, om tjugu år blir du förtjust att få fara med den där vackra pojken.

— Ja, men då vägrar *han*, sade jag, tacksam att ha fått repliken till skänks.

Men unga flickor kunna också vara behändiga. En gång hände mig att en liten hand sträcktes ner från övre britsen klockan sju på morgonen och den handen höll ett guldetui med sidenmunstyckade cigarretter: — Var så god.

Jag gillade detta höviska sätt att anhålla om att få röka och gav den okända det tillstånd som enligt reglementet skall inhämtas. Det var tur för mig. När jag sen skulle klä mig, voro mina hårnålar försvunna, de lågo väl i något av dessa mystiska gömmen i en järnvägskupé, som man inte kan åtkomma utan att hugga sönder vagnen, och jag hade inga verktyg. Där uppe låg flickan och rökte. Jag delgav henne situationen och hon räknade sina hårnålar. De voro sex. Hon gav mig tre. Det var en vacker handling ut i det ovissa, ty vi hade ännu inte skådat varandras ansikten.

Alla dessa minnen och många fler kommo

upp för mig häromnatten. Jag kunde inte sova för en dam som fått platsen över mig i kupén. Hon skulle stiga av klockan sex på morgonen. Klockan tjugutre hade hon släckt ljuset. Klockan tjugufyra greps hon av en misstanke att klockan kunde vara fem. För att bekräfta den sökte hon tända ljuset, men det var trasigt. Då väckte hon mig för att få veta vad klockan var. Hjälp av ljuset i korridoren upplyste jag henne därom. Eftersom hon alltså inte försovit sig, började hon oro sig för att hon skulle göra det. Jag försäkrade att konduktörer nästan alltid väcka.

— Ja, det kan hända, men hur skulle hon kunna klä sig i mörkret? Skulle inte fröken vilja ta fatt på konduktören, så att han lagar ljuset?

Jag vägrade att göra detta och avslöt oåterkalleligen konversationen med att förklara, att solen går upp vid sextiden.

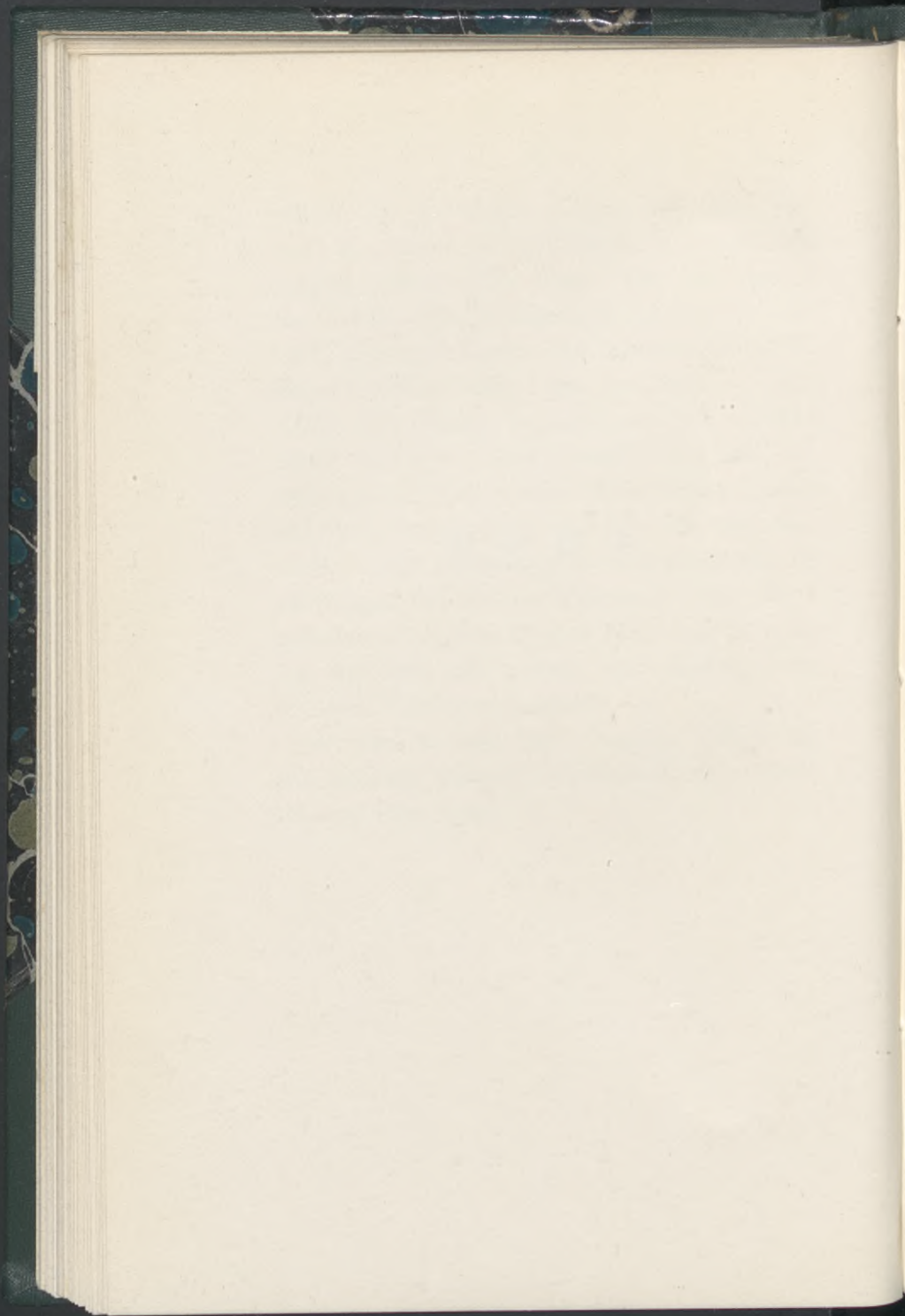
Men hon gav sig inte. Hon hade väl aldrig varit uppe när solen går upp. I stället ägnade hon natten åt att från sin plats väcka konduktörens uppmärksamhet. Hela natten låg jag och tittade på en liten fet gumhand som oupphörligt bultade på dörrglaset. Det var på en gång pate-tiskt och löjligt. Jag visste ju att den arma som

bultade på ljus skulle få ljus, när tiden var inne. Hon kunde ha sovit lugnt, ty universums ordning arbetade för henne. Men det vågade hon inte tro. Och på något sätt försatte hon mig i gott humör med detta. Det är alltid lustigt att fånga mänskliga drag i små symboler.

Halv sex väckte konduktören två mycket vakna personer. Genast började hon föra ett förfärligt liv över ljuset. Konduktören gjorde sitt bästa för att tända, men det gick inte. Han visste förstås att det var ljust utanför, men så plikttrogna äro statens tjänstemän. Han misslyckades och flydde, följd av hårda ord. Då satte jag mig upp och rullade upp gardinen. En strålande höstmorgon flödade in.

Så lade jag mig igen. Gumman klädde sig och försvann utan ett ord av tack eller ursäkt till mig eller solen.

1928

HÄNRYCKNING.

Jag har fått pingstlov och far ner till landet. Vårnatten är glasklar, och jag använder dess korta timmar till att läsa *Emil Ludwigs* bok *Människosonen*. Ur denna läsning uppstiger behovet att framkalla minnet av någon som verkligen kände Kristus. Det förefaller nämligen som om Ludwig icke visste något väsentligt om Honom, ett öde som han delar med doktor Toll. Den senare förmodar att Han icke dog på korset, Ludwig däremot tror att Han väl dog där men icke visste varför.

Då erinrar jag mig plötsligt en man som visste att Han levde.

Man talar om hänryckningens tid, det är ett gammalt säkert klassiskt citat. Men hur ofta ser man hänryckta människor vid pingst? Jag vet mig bara ha sett det en gång. Den som gav mig denna erfarenhet var just mannen som

visste att Kristus levde. Det var en australneger som predikade i Hyde Park för många år sen.

De religiösa talarna i Hyde Park äro vanligen för yrkesmässiga för att göra intryck. Opersonligt som grammofoner prisa de our blessed Saviour. Men denna särskilda pingst, då jag gick genom parken stannade jag vid ljudet av en röst som skalv av glädje. Den kom ur en sluten grupp, men talaren såg man inte till. Jag fick för mig att jag måste se denna lyckliga varelse och kilade mig in i gruppen. När jag nådde tillräckligt långt in, upptäckte jag en liten australneger. Det var nog den fulaste av alla fula små personer som jorden burit. Han hade en liten svag gestalt, starkt bakåtluttande panna, apnäsa, tjocka läppar och grovt käkparti, huden var pigmenterad i en oren gråbrun färg. Hans klädsel var en tarvlig europeisk konfektionskostym. Den hjärtlöse försäljaren i sjömansboden hade tryckt en sixpence på hans ulliga hår.

Men hans anlete sken som en ängels anlete. Jag tänkte: nu har pingstens Ande farit över jorden och slutligen tagit sin boning i denna lilla man för att visa sitt herravälde över även den mest motspänstiga materie. Triumferande hade Anden besegrat hans fulhet. Vi voro alla för-

trollade, vi rörde oss inte, vi bara sågo på honom. Vi voro alla längre, vitare, vackrare, klokare än han, det var ingen konst. Men en sådan lycka som hans lycka hade ingen av oss erfarit, det visste vi, utan att han behövde säga oss det. När han såg på oss med sina negerögon kände vi rakt i bröstet, att han älskade oss så högt att han gärna skulle dött särskilt för var och en av oss, liksom han kommit från Australien för att rädda våra själar.

»Ty det kan jag säga för sant, att om en droppe av det mitt hjärta erfar fölle ner i Helvetet, så skulle Helvetet själv förvandlas till Evigt Liv.»

Den lille negern kände väl icke mystikernas skrifter, men han kunde ha gjort detta vittnesbörd till sitt.

Jag minns efter alla dessa år så väl, hur han tog sig för hjärtat när han skulle tala om var Kristus fanns, och att han var alldeles genomskinlig den lilla karln, så att man såg hans Herre.

Inför minnet av denne lille svarte försvinner hastigt min misstämning över Ludwig. Han kan tvinga sin bok på millioner människor genom världens skickligaste pressagentur, men det gör

ingenting, det finns osynliga vägar, det finns vågor i atmosfären, det finns underverk.

I *John Masefields* drama *The Trial of Jesus* läses ett replikskifte mellan Pilati hustru och centurionen som skött polisvakten vid korsfästningen.

»Tror du han är död, centurion?

— Nej, min fru.

— Men var är han då?

— Frigiven i universum, där varken jude eller romare kan hejda hans budskap.»

DEN BLOMSTERTID...

Det är med sommaren som alltid med livet i de delar man lär känna det. Den har sin leende yta, sin form av självbehärskning som du och jag. Men så snart man brutit den glatta ytan, avslöjar sig en värld av rikedom, grymhet och skönhet, som överträffar alla drömmar, även de djärvaste.

Den blomstertid nu kommer med lust och fägring stor... heter det i den gamla midsommarpsalmen.

Ja men lusten är mest för lustvandraren. De som veta mest om sommaren, anse den för en allvarsam sak. Långt mera än vintern, liksom vaka är allvarsammare än sömn.

I denna kamp återfinna vi vårt människoliv. Samma händelser, samma dramer, samma kamp med växlande seger och nederlag. Var går gränsen? Det vet man inte och kan icke hålla den.

Detta år är ett hårt år. Dess barndoms och ungdoms klimat var det bistraste i mannaminne. Det är därför växandets drama rullar upp sig så tydligt, att även den med naturen ofullständig och flyktigt bekante begriper att något stort och farligt sker.

Snön smalt tidigt, ur detta tragiska faktum uppstod allt det övriga. När snön smälter bort om vintern från ett vetefält, är det som när ens mor dör, då man är liten. Sen finnes intet skydd mot de hårda frostnätterna.

Nu är sommaren kommen, och frosten har flytt norr ut. Men varken solen eller sommarregnet kan väcka upp det som förfrös och dog under den långa kalla våren.

Se på det här vetefältet. Tidigt i våras, just när snön gick bort, var det rikt och grönt. De små vetepantorna stodo så fint i raka led och ingen fattades i ledet. Nu har det stora bara fläckar, alltför stora. De erinra om att en lång kamp, ett obarmhärtigt ställningskrig ägt rum här ute. Medan människorna sovo om nätterna, kämpade de små gröna soldaterna en lång och smärtsam kamp för livet. Innan snösyran hunnit sjunka ner i jorden, satte frosten i. Vetet fick stå natt efter natt i isvatten upp till fotknölna.

Så kom solen om dagen och ny frost om natten. De små rötterna drogos upp ur jorden, den ena gröna soldaten efter den andra föll tyst på sin post, förfrusen och förtorkad. Nu äro inte ens deras små lik kvar. De äro försvunna. Endast den som sådde och som väntat att skörda minns att de varit en gång.

Nu må sommaren bli aldrig så blid och god, här växer ändå intet vete i år. Man får hoppas det bästa för rågen i stället, den tål mera, med den kan ännu ske underverk. Rågen vet sin tid, den vet när den kommit efter, och vill en ångerfull sommar ge värme och väta kan den sätta i att ta igen det förlorade och skjuta upp så snabbt att det *hörs*. Blott man lägger örat till marken hör man hur det knäpper när hylsorna brista.

Jag har inga åkrar, men jag har en ekbacke och även där står en strid. Mellan larverna som vilja äta mina ekar och ekarna som vilja behålla sina blad, äger en kapplöpning rum, vars pris är livet. Den som först blir stor och stark, den får leva. Om larven hinner komma ut, medan ännu löven äro små och späda, då äter han kronan bar. Hinna löven däremot bli fullvuxna

och hårda, innan larven börjat sin kamp för födan, då rår han inte på dem och får svälta.

Inte ens den enklaste gröna bondbacke är enformig. Här har jag en gran som förlorat toppskottet. Det är som ett arvskifte! Alla sidogrenarna resa sig för att ta den dödes plats. Kanske segrar en av dem och intar tronen, ehuru granen för alltid får ett märke av denna sidolinje. Men kanske äro alla jämnstarka, och vi få ett soldatråd av fem spiror som jämsides sträva vidare uppåt.

Ska rönnen blomma i år?

I förfjor vägrade den och i fjor också, varpå rönnbärsmalen, så sägs det här på trakten, blev hemlös och slog sig ner i äppelträden. Därför att rönnen vägrade att ta sin offerbörda uppå, bli fruktträden hemsökta och fruktlösa, så ha de gamle förklarat saken för mig.

Kanske är sammanhanget icke sådant, jag vet inte så mycket och säger bara efter vad jag hör i byn. Men i så fall är sanningen blott ännu större och underligare. I någon form finns nog i naturen det ställföreträdande lidandet, eftersom livet finns där, döden, kärleken, smärtan och hoppet.

DAG UTAN GLASÖGON.

En dag gick mina glasögon sönder. Det var en katastrof för arbetet, som skulle vara klart inom bestämd tid, och samtidigt skönt för den naturliga människan. Glasögonen packades in, försågos med ett nödrop till optikern i staden X och åkte bil ner till stationen, varifrån de avgingo en lördag morgon express som postpaket. På måndag morgon hade optikern ännu icke dem i sina händer. Jag hade då ett samtal med posten i staden X och fick veta att glasögonen lyckligen anlänt på lördagskvällen. Den dagen hade intet kunnat göras, men på söndag hade en avi skrivits ut och en stor fulltaka brev-bärare skickats åstad med den för att varsko optikern, att han hade en expressförsändelse att avhämta. Det fjäderlätta paketet hade budet icke kunnat ta med sig »ty vi bär inte ut paket här i X». Detta bevisade att både tjänstgörande

expeditör och budet som gick på hans order, måste ha av sagt sig bruket av sitt sunda förnuft, som annars säkerligen skulle föreslagit dem att ta med glasögonen till optikern. Detta fyllde mig med så djupt medlidande att min irritation försvann. Ty jag skulle ju få igen mina glasögon även om de blivit ett par dar försenade. Men posttjänstemannen i X måste vänta med att bruka sitt förnuft, tills pensionsåldern inträtt.

Detta skulle nu bli en dag utan glasögon. Arbetets välsignelse var mig fräntagen, jag beslöt göra en fotvandring i sällskap med en ämbetsman på semester, som förklarade att hans förstånd för närvarande icke hindrades av något reglemente att fungera.

Vi togo fram ett av generalstabens kartblad och gjorde upp en tur åt oss genom skogar och höjder upp till det Leijonhufvud-Posseska godset Asa. Det erbjöd sig som mål för vandringen, emedan det var där som far och mor funno varann, när far var informator för fideikommissarien och mor hemmadotter i prästgården. Asa har därför skimret omkring sig av gammal romantik och historia, det stör icke att det numera

äges av Hugo Stinnes arvingar, ty de äro så sällan där.

Vi förstodo snart att det i dessa nejder inte ansågs fint att vandra. När vi efter första milen ville ge oss in i skogarna och frågade vägen i en stuga, svarades att den vägen kommo vi inte fram med vår bil. Och var hade vi för resten ställt den? Vi sade, att vi hade ingen bil, men skulle vi inte ändå kunna få veta, om det gick en väg fram till Asa kyrka genom skogarna? — Jo, men det är ingen cykelväg heller, svarades. — Finns det ingen väg alls? Jo för all del, det fanns en gammal kyrkväg. Men den gagnades numera varken av folk eller få. Vi tillkämpade oss i alla fall anvisning om vägen, och milen blevo genast skuggade, lätta och vackra att gå över de stigande och fallande åsarna.

Vi vandrade förbi vackra, välbyggda gårdar som lågo där i djup ensamhet med skogar runtom det stycke odlad mark, som fliten avtvungit den stenbundna ödemarken. De föreföllo så avskilda som avskilt kunde vara, men vid varje gård stack upp en radioantenn ur ett körsbärsträd. Genom den var man fullt i jämbredd med dagens alla händelser och visste varje kväll vad

tidningarna ett par dagar senare skulle innehålla om Spetsbergsexpeditionen.

När vi kommo fram ur ödemarken till kyrkbyn, funno vi på skolhuset affisch om ett bondepolitiskt föredrag samma kväll. Ack, vad det verkade gammaldags och förlegat med denne enstaka bondepolitiker som mödosamt genomreste småländska skogarna för att samla en handfull bönder här och där i sockenstugorna! Vad hade han för chance mot radion? Vilken chance fanns det överhuvud för oss alla, som ha något vi vilja meddela andra människor, som tro att vi böra upplysa dem och inspirera dem till handling? Folk måste ju vara så radiomätta, tänkte jag, att hungern efter att lyssna icke längre kan driva dem till föredragslokalerna. Och skulle någon råka komma, ids han väl inte höra eller förmår inte bereda plats för något nytt i sin fullstoppade hjärna.

Det är tydligt, tänkte jag, att situationen har förändrats bara på sista åren, och att den kräver ett nytt övervägande av alla dem som resa omkring och talar.

Jag övervägde alltså under hemvägen och kom till följande resultat, som dock icke är slutgiltigt:

Att hålla föredrag i största allmänhet över Fosforisterna, Bronsåldern eller Våra allmän-naste fåglar är meningslöst.

Man kan endast resa till folk och kalla hop dem omkring sig, när man har något att säga som inga fina neutrala institutioner eller bättre tidningar skulle vilja ge offentlighet åt.

Även om ens budskap hör till den kategori som uteslutes från radions hjälp, så lönar det sig inte, att komma med det om man inte har det enda som radio och bio inte kunna ge: den personliga magnetismen.

Fordringarna ha stegrats till det yttersta. Det vore meningslöst att komma och ställa upp sig med ett inlärt eller opersonligt föredrag framför några bänkrader, antingen de äro upptagna av folk eller ej. Nej, hela människan får kastas i degeln, oförbehållsamt och utan tvekan. Har det hela inte blivit annat än en talare som står mot åhörare, då kan man gott kalla det förfelat. Nej, alla närvarande måste smältas om till en enhet, till en grupp, där alla ge och alla ta, ett växelspel måste äga rum. Annars kunde publiken lika gärna ha suttit hemma med sina lurar eller högtalare.

Denna form av samvaro skall överleva talande

bio och seende radio och alla andra ännu icke drömda uppfinningar. När allt detta från att ha varit under, som försatte oss i extas, blivit vardagliga bekvämligheter som vi knappt idas bruka, då ska människor alltid församlas för att uppleva varann, för att inspirera varann, för att tändas och tända. Ty människan, tänkte jag, är den enda uppfinning som aldrig blir gammalmodig.

Jag tyckte, att aldrig hade jag sett det så klart som under dagen utan glasögon.

SEENDE DAG.

Var och en vet att det finns somliga dagar i livet då man ser bättre än andra annars. Då man uppdagar fyrväpplingar, människor och varför man lever. En morgon nu på hösten gick jag i strålande solsken och humör längs Söder Mälarstrand på väg till arbetet. Det var en sådan där seende dag, men jag visste det inte. Plötsligt fångades emellertid mina blickar av något så särdeles, att jag måste stanna. Vid trottoarkanten stod en stolt fjällskivling med sin familj, helt lugnt som om ingenting hänt eller kunde hända.

— Fly, sade jag till den, då jag hämtat mig, tag dina barn och fly. Förstår du inte att här är en osäker plats just där människoströmmen går förbi?

— Det är farligare i skogen, sade fjällskivlingen lugnt, ty dit går människorna för att leta svamp. Här väntar mig ingen och ser mig ingen.

Vi flyttade inte, då här blev gata, ty här är tryggt. De som går här är bara inställda på gatstenar. Människorna har mycket svårt för att se, trots sina ögon. Medge det, här ha massor av människor passerat mig bara i dag på morgonen och inte sett mig. Ändå jag är trestjärnig, tillade han.

Det låg något i den stolta svampens tillit till människornas upptagenhet och blindhet. De arbetandes tidiga garde hade gått förbi och ingen hade rört den vackra svampen, som dock kan ätas rå som man äter nötter.

— Men, sade jag, du måste i år vara mer begärlig än någonsin. Svampen kostar sjuttiofem öre litern på torget och i tidningarna göres propaganda för vegetariska födoämnen. För resten kom ju jag, som du ser.

— Men du låter mig ju säkert vara, tills mina barn blivit så stora att de kan reda sig själva, sade svampen tryggt. Det var en händelse att en av de passerande hade en seende dag. Jag såg dig redan i går, men du såg inte mig.

Detta samtal ägde rum strax invid den landningsplats, där Mälarbåtarna lägga till med boscak för att förse slakthusen. Just nu stävade en båt in, full med folk. Den enda passagerare,

för vilken båten lade till var en ko. Hon släpades fram av två karlar, och medan man lade ut landgången, stod hon där, avtecknad mot morgonens klara blå, ropande och skriande att hon ville tillbaks till sin Mälaräng och beta ännu lite till, vrålande i ångest för den otäcka fångvagnen på kajen som skulle föra henne till schavotten.

Det var en livskraftig ko, hon hade så när tagit sina fångvaktare med i Riddarfjärden. Det var en förnuftig ko, ty hon förstod genast vad bödeln i den bruna rocken ville henne. Och hon skrek ut kreaturens klagan vida över fjärden, över kajen, bort mot stadshuset.

Folk stod på däck, folk gick förbi. De sågo icke kon och hennes tragedi lika litet som de sett svampen som stod där så utmanande på sin vita fot mittpå deras väg. Varför? De voro inte inställda på att tyda kons språk eller för att leta svamp på trottoarer.

Vad skulle jag göra, jag kunde icke köpa kon och ta henne med till Tidevarvet. Men jag hade upplevt alla kors tragedi, och köttbullar skulle aldrig bli detsamma som förr. Medan jag gick vidare, betänkande detta, steg ett minne upp för mig. Jag sitter i en järnvägskupé som upp-

tages av en kreaturshandlare och en slaktare. De tvista om vikten på ett parti djur. Kreaturshandlaren har en siffra, den vill han göra grundläggande för försäljningspriset. Slaktaren har en annan, mindre. Vill kreaturshandlaren bedraga slaktaren? Nej, svarar denne, det vet väl Karlson att kräken lättnar många kilo på ett dygn av dödsängesten.

På middagen kom jag ihåg svampen och kon, och jag önskade att hon vore död redan. Nå, men svampen? Jag påskyndade mina steg. När jag hunnit fram till platsen överraskade jag en renhållningskarl, som rensade trottoaren. Han stod över fjällskivlingen med sitt verktyg i högsta hugg.

— Låt bli, sade jag, det är ju en trestjärnig svamp. Hacka inte upp dess rot åtminstone!

— Det får inte växa svamp här, sade karlen. Och trestjärnig, det är bara överklasskonjak. Varpå han slängde den i sin kärra, samman med en massa smädliga föremål. Han hade ögon, han. Men seende såg han intet.

BROMSSTING.

— Finns det inte handskar för billigare pris än tolv kronor?

— Jo, om damen inte har något emot broms-
sting.

Handskfröken plockade i sina askar, och jag störde henne inte med att fordra en förklaring på sammanhanget. Jag tänkte i stället på andra otroliga påståenden jag hört i mitt liv.

Till exempel:

Ska man bota kräfta, ska det vara med drag-
plåster.

— — —

Jag har aldrig i hela mitt liv rensat dän så många ekar i ett enda trädgårdsland.

— — —

Prosten har gått till Hagalund för att driva ut onda andar.

— — —

Han blev mördad av en god vän till mig.

— — —

Detta brev kan icke vara till mig, ty det innehåller inget ovett.

— — —

Jag visste att om jag hade en spalt på mig för vart och ett av dessa yttranden, skulle jag kunna visa att de, insatta i sitt sammanhang voro fullkomligt rimliga och naturliga. På samma sätt skulle det väl så småningom bli klart, varför jag kunde få billiga handskar om jag inte brydde mig om bromssting.

Mycket riktigt, det var så.

Den snälla handskfröken lämnade fram ett par mjuka, gråbruna renhudshandskar med några ljusa fläckar här och var. De voro, sade hon, ärren efter bromssting, som renen uthärdat i levande livet. Det var därför handskarna blevo tre kronor billigare.

Jag tog dem i min hand. De voro ovanligt mjuka och behagliga. Dessutom kände jag en gränslös sympati med den där renen som bromsarna jagat och stungit och människorna slaktat. Det var nämligen mitt i valet och jag kom rakt ur valrörelsen.

I smyg för handskfröken strök jag honom över ryggen, där han låg på disken. Jag tyckte att jag kommit i ett personligt förhållande till

honom. Jag såg honom för mina ögon på sommarbete där uppe i Nordnorge, jag såg hur han flåsade och sprang, svullen och illa stungen, och jag märkte att det inte lönade sig för honom att söka springa från, ty bromsarna följde med på snålskjuts, medan de sögo hans blod. Men det hade han inte riktigt fattat, ty så långt räknade han inte.

Honom vill jag ha, tänkte jag.

— Nej, snälla fröken, visa mig inga andra. Jag har ingenting emot bromssting, tvärtom, jag älskar dem.

— Det är ju ett ovanligt behagligt skinn, sade handskfröken, som nu förstod lika litet som jag nyss, men intet lät märka.

— Ja, de tyckte nog det, bromsarna, sade jag.

Vi lämnade handskaffären tillsammans, renen och jag. Vi hade att vandra genom staden som var full av bromsar, men vi voro två nu, vi brydde oss inte så mycket om det.

Vi sade till varandra: man kan duga ändå, trots ärren.

DET FÖRTROLLADE NÄTET.

Det är ett utslag av den visdom åren ger att till förströelse i livet välja den apostoliska selsättningen att fiska. För den som har nät ute i sjön under natten har varje morgon ny sin spänning, och det är ju den det gäller att bevara. Vad har hänt och fullbordats medan jag vilat? Har sjön skjutit ihop till min middag. Har den givit sik eller abborre, mört eller gädda? Har den varit gunstig och överflödande? Eller har fisken skytt mina nät, har stormen kanske drivit dem på stör och sten som slitit sönder dem?

På det sättet bevarar man den iver i sitt blod, som gör det lönt och lätt att stiga upp.

Jag känner en äldre herre som har den passionen, den gör honom lycklig men dock beroende, ty han måste varje morgon uppbringa ett kvinnfolk, honom nog bevåget att följa med på sjön. Jag har under många år tyckt om att

vid lägliga tillfällen vara detta kvinnfolk. Jag minns kalla blå vårmorgnar, heta sommarmorgnar under full sol, blanka, klara höstmorgnar, då sjön ligger och ryker som en skål, tills morgonvinden blåser bort röken från sin morgondryck. Det är och förblir lika roligt att ta upp näten och iaktta det första blänket från fångsten, att se fisken spritta i vattenytan och att håva in honom över båtkanten. Det är lika hjärtslitande var gång han gör sig loss ur nätet, det är lika roligt att räkna fångsten, att beundra sikens smäckra form och hans vackra pansar som skiftar likt en modern aftonklänning i stålblått, violett och grönt. Jag kan även beundra en rödögd mört och en vassfenad abborre, randad som sjön själv i vattriga vågor.

Men det mest spännande av allt, upplevde vi den tiden vi hade det förtrollade nätet. Det var ett förstklassigt nät, köpt vid Storkyrkobrinken, över- och undertändlar, allt som skall vara. Men det tog ingen fisk. Vi lade det i viken vid bränneriet, vid kyrkstenarna eller ute på sjön, men det var och förblev tomt. Vi lade det först i raden, sist eller i mitten, aldrig ett liv fastnade däri. De andra gävo litet eller mycket, allt efter tur eller värmegrad, lektid eller fiskeplats. När

man började håva in det där nätet, tänkte man alltid: i dag är där fisk, den kan helt enkelt inte ha undgått att komma fast, när det var så mycket på första och andra nätet. Vänta, där var något. Pyttan, det är ett näckrosblad. Nätet är tomt. Nästa nät i ordningen ger kanske riklig fångst i stället.

Jag frågade en gammal fiskare om nätet. — Det är inget fel på at, sade han, det är bara att det är förtrollat. Man ska inte försöka förklara allting, fruen. Hon känner väl den dära gån, där åsken slog ner dag efter dag i eket, i husen och i dammen den ena sommarn på den andra. Folket sände efter lärda herrar för att reda ut om det var nåt i jorden som dro lektrisiten till sig. Men inte hitte de nåt. Efter några år hörde eländet upp. Nu åskar där inte mer än på andra ställe. Kan en förklara de?

— Tror han då, att rätt vad det är en vacker dag så blir det fisk på det här nätet?

— Det kan nog hända de, fruen, fast ett nät hadde då ja, som hinnde rotna opp, innan förtrollningen ge å at.

Jag ryser över detta hemska öde. Ett sånt nät ville jag inte gärna vara, som ruttnar upp utan någon enda fångst i livet.

— Men om man visste tillräckligt mycket om nätet och åskan, så vore det kanske ingen förtrollning, sade jag.

— Ja, då vore de ingen sak. Men se de göra en inte! En vet inte tillräckligt möe. Ella göra fruen?

SJÄLVBEKÄNNELSE.

Några husmödrar som alla hade förvärvsarbete utomhus, sutto tillsammans och talade om en kamrat i laget som på grund av olyckliga omständigheter icke kunde vara med.

Hon hade vistats som gäst hos en av oss sina kolleger och blivit totalt förkrossad av den skicklighet varmed värdinnan skötte sin uppgift som yrkesutövare, husmor och uppfostrare. Ja, så förkrossad, att hon kom in i ett självprövningens och självföraktets stadium, totalt underkände sig själv samt med hela sin tappra, uthålliga gärning i livet.

Hennes nerver kommo i olag, hon fick ta sjukledighet och satt nu full av ruelse på ett vilohem.

Då detta berättades, sade en av de närvarande genast: »Vilohem! Skicka henne till mig i stället. Efter att några dagar ha iakttagit hur illa jag

sköter mig, skall hon med nytt självförtroende återta sin betydelsefulla uppgift i livet.»

»Jo», fortsatte hon till svar på vissa hövliga invändningar, »jag känner mig själv. Jag vet att jag hinner mindre än ni andra och det jag gör, gör jag sämre. Jag vet att mina räkenskaper är slarvigt förda, att jag ofta förlägger viktiga anteckningar och ger mina barn ett dåligt exempel. Jag vet att andra är tapprare, hjälpsammare, sparsammare, trevligare än jag. Men det gör mig ingenting längre. Jag har lyckats förlåta mig mina ofullkomligheter. Alla kan icke vara underverk av snille, energi och duglighet. Det är en förmån för mig att lära känna några som är det. Det förklarar varför världen trots vanstyre och dårskap icke går under.»

Detta yttrande belönades med skratt och erkännande och ett par andra i laget förklarade sig ha uppnått samma resignation. Men när jag sen gick hem tänkte jag: De var inte ärliga. Allt sådant tal är bara camouflage och bakom varje sådan fras sitter en människa med sina maniska drömmar och helvetiska depressiva stunder.

Hurdan är jag själv? Resignerad? Ack nej. Varje gång jag rest bort i alla år har jag släpat

med mig massor av material till artiklar. Varje gång jag kommit hem, har jag måst erkänna att det tyngt packningen till ingen nytta, men likafullt gör jag ständigt om det och tror alltid att jag ska sköta mig bättre nästa gång.

Den illusionen är alltså outrotlig.

Vi tro kanske att vi ha uppgett hoppet om oss själva, men så kommer någon och säger ett vänligt ord, ger oss en dos smicker. Då är resignationen bortblåst. Den vänliga människan har säkert ett bättre och riktigare omdöme än nyss vi själva, tänka vi. Vi äro nog inte så föraktliga när allt kommer omkring.

Antag att hon som erbjöd sig att kureras sin kamrat blivit tagen på orden. Antag att den sjuka efter en tids vistelse i hennes hem skulle ha sagt: »Nu är jag kry, ty nu ser jag att det finns de som sköter sig sämre än jag!» Hur skulle det ha känts för den hjälpsamma som förlåtit sig själv sina brister? Förfärligt! Vart skulle hon ha tagit vägen för att få bot? Hos någon ännu sämre? Hos mig?

Människan är en ödmjuk varelse, full av gränslösa anspråk. Hon är resignerad och drömer i hemlighet storhetsdrömmar. Hon är härdad och ömtålig, försynt och fräck. Man bör icke

alltid misstro henne, ty hon kan vara uppriktig, men heller inte ta henne på orden, ty då kan hon råka antingen bli förtvivlad eller ursinnig.

Var försiktig med henne, umgås varsamt, låt inte uppmärksamheten slappna, det är lika farligt som i en lejonbur. Hennes öppenhet döljer en slutenhet, hennes tystnad längtan efter öppenhet, hennes mjukhet en strävhet, hennes hårdhet en mjukhet, hennes hjärta tiotusen konster, dem hon icke anar själv.

Det finns bara en varelse, som är meddelsam av vana och yrke, öppen som ett barn, utan slöjor och utan svek. Det är

Devinez.

LÅT OSS KONSULTERA ADLER.

Det är ett lustigt sammanträffande att *Alfred Adlers* verk: *Individualpsykologi* utkommit på svenska just nu. Han framlägger ju där i populär form sin teori om mannens kamp för att uppehålla en konstlad överlägsenhet och härskarställning gentemot kvinnan. Denna teori bjudes den efter psykologisk kunskap törstande svenska allmänheten samtidigt som de svenska postmästarnas utlåtande om de kvinnliga underordnades provtjänstgöring för postassistentbefattning. Ett bättre exempel på Adlers teori kan icke gärna tänkas, den tvekan jag för min del hittills alltid känt inför Adlers formel, därför att den syntes mig onyanserad, den har nu försvunnit.

Medan jag läste postmästarnas skrivelser gjorde det mig nästan ont om dem. Här lågo ju postmästarkomplexerna synliga för blotta lekmanögat, lätta att plocka. Det borde löna sig

att kosta på dem en översättning och skicka den till Adler för att få ett omdöme om de dömande själva. Postverket behövde i så fall icke känna sig ensamt utpekad i Adlers nästa bok, alla svenska ämbetsverk äro likadana.

Tidevarvet har under tiden tagit en dust med postmästarna och har gjort det, trots att det vet att det kommer att förklaras mera hysteriskt, överdrivet och komplexfullt än vanligt. Vi underkasta oss gärna att låta Adler karakterisera även vår protest, det är lätt att räkna ut vad han kommer att säga. Vi passa i hans schema lika bra som herr Örne.

Det mest fantastiska med de postala betygssättningarna över kvinnorna är, att de alla svära på sin objektivitet, och ändå vet de inte vad det är. Detta är i sanning ett avskräckande exempel, må den som står se till att han eller hon icke faller. Män äro naturligtvis aldrig objektiva inför kvinnor lika litet som kvinnor inför män. Det enda är att man får ha den urskillningen att erkänna det. I detta fall av bedömning av arbetsprestation har sexualkomponenten givit det tänkbarast negativa utslag. Och det hopplösa för dessa på så löjliga grunder underkända är, att när de nu klaga vid högre

rätt över postmästarna, möta de bara litet högre uppsatta män med nya komplexer.

En gammal rösträttskvinna som känner alla nittionio sätten att underkänna kvinnorna, saknar i dessa utlåtanden bara det sätt som består i att hylla hemmets kvinna. Hur kommer det sig? Inte är det väl möjligt att det dessa herrar dunkelt anat att den som underkänner kvinnans mod, rådighet, behärskning och befälsförmåga på ett postkontor, den har i tysthet fränkämt henne de egenskaper som göra även en duglig husmor?

Lika omedvetna som dessa herrar äro om sin partiskhet, lika litet ana de att de förråda sin rädsla. Men Adler skulle säga att ur dessa dokument ropar högt en urskogsaktig skräck och fasa över möjligheten att få in kvinnor på de högre befattningarna inom posten. Denna dunkla skräck härrör från den tid då kvinnan var härskaren. Ärren från de strider under vilka mannen erövrade sin maktställning ömma ännu hos hans senfödda ättlingar i K. postverket. Dessa minnen i släktets nerver mötas med fruktan för framtiden. Så fort *en* duglig kvinna komme i befälsställning gentemot en yngre eller mindre duglig man, då vore allt förbi. Mannen

kan inte tänka sig något annat alternativ till mannens herravälde än kvinnans.

Adler själv skulle icke skämta över det här. Han anser att mannens uppjagade maktbegär och trånad att göra sig gällande genom att pressa ner, liksom kvinnans reaktion i självuppgivenhet eller trots »leder till samhällets undergång, det mänskliga samhällets undergrävande».

Det är nu det med sådana herrar som Adler att de icke ha tillräcklig blick för de krafter som rätta till och kompensera här i livet, och att de därför utstaka vägen mera käpprätt åt helvete än den verkligen går. Men nog är det säkert att postmästarnas utlåtanden och påpassligheten hos de manliga kamraterna att trumpeta ut sina kvinnliga konkurrenters fiasko, kommer att undergräva kamratskap och arbetsglädje inom postverket. Somliga kvinnor skola undergivet acceptera omdömet: »Kvinnor duga ingenting till bara därför», och så bli vad man påstår att de äro. Andra skola utan urskillning resa sig mot varje kritik och underkänna varje underkännande, även ett befogat.

»Det är inte gott», säger Adler, »för en flicka inom vår kultursfär att bevara självförtroende och mod.» Det är sant. Men den enorma energi-

förlust som ett samhälle gör, när det tappar modet ur sina kvinnor, den kan inte beräknas i hästkrafter.

En dag ska komma, då männen ville ge vad som helst för litet mera stärkelse hos den svenska kvinnan.

»Det är väl konstigt», sade ungen i morse, »att tiden går så långsamt på timmarna och så fort på rasterna. Hur kommer det sig? Det är ju samma klocka.»

Så kan man alltså redan i småskolan fundera över tidens tänjbarhet, dess lydnad under människans föreställningar. Var det inte bland annat detta som filosofen Bergson gjorde sig berömd på? Då har ju du, min lilla unge i småskolan, tänkt tankar som äro nobelprisvärdiga! Tänk nästa gång någon annan barnaenkel sanning som Bergson ännu icke framlagt, så får du snart Nobelpriset!

Denna morgonfundering var anledning till att underströmmen av dagens tankar kom att bära tiden på sin rygg. Alla udda och sysslolösa stunder, vilka icke voro många, ägnades tiden. »Varför är den så lång under lektionerna och så kort under rasterna?»

Det är en känd sak att om man går och tänker på något, det må vara tiden, gråverkspälsar, japaner eller födelsemärken, så utskiljer det sig ur världsvimlet, träder fram och säger: här är jag! Så var det också nu. När jag vid arbetstidens slut släckte redaktionslampan och såg ut över det övergivna marknadstorget nedanför, stod tidens visitkort mot den mörka himlen och lyste rakt in till mig.

Det var ingenting övernaturligt med det utan helt naturligt.

Mitt emot redaktionen ligger nämligen huset Kornhamnstorg n:r 2.* Det är där jag stundom går och äter lunch med gummorna från stånden, som äro de praktfullaste kvinnor i Stockholm och ha de snällaste, lydigaste karlarna. Men vid den här tiden har huset krupit in i mörkret, och på dess takås står uttritad i stora siffror i röd och gyllene eldskrift: 5³³. Talet står där bokstavligen en minut och försvinner blixtnabbt för talet 5³⁴.

Det berör mig egendomligt, ehuru jag först inte kan säga varför. Det är inget mystiskt med dessa siffror, ingen hemlighet, om inte tiden själv är en hemlighet, vilket den är. Kornhamns-

torg n:r 2 har ett ljusur, en tidmätare helt enkelt. Har jag inte — 5³⁵ — sett en klocka förr?

Jo, men det är just däri det ligger. Mina tidsföreställningar visa sig vara bundna vid klockan. Jag är van att se visare som gå runt. På den runda uthålliga urtavlan finnes minuten innan och minuten efter, där finnas dygn efter dygn lagda — 5³⁶ — på varandra i ringar. Men här på detta ljusur finnes i universum bara denna enda minut, stucken ut med vass och glödande nål mot mitt hjärta. Bakom, framför, runtomkring — 5³⁷ — är mörker. Nuet blir sammanhangslöst, och därmed på något vis mer överväldigande. Man blir van vid tiden, då den uppträder i sina gamla symboler som sanden i timglasets och visaren på klockan. Här, där den blixtrar bort i ljusskyltens snabba knyckar — 5³⁸ — tränger den sig på medvetandet på ett nytt sätt. Tiden är inte bara en annan på rasten än på timmarna. Den är heller inte densamma i stad som på land, i ungdom som på ålderdom, i tjugonde århundradet som i det nittonde — 5³⁹.

Aldrig förr stod minuten så ensam, så lysande och uppfordrande mot det tidlösa mörkret.

Om några dar ha tio år förflutit sedan vapen-

stilleståndsdagen. Den 11 november 1918 trodde många att det årtionde som låg framför skulle skapa om världen. Men det har — 5⁴⁰ — glidit bort så snabbt som rasten för en skolpojke. Världen är icke omskapad så som man drömde. Det gamla är icke förgånget och vill inte förgå. Det är dödsdömt och vägrar att dö. En stackars människa, som räknar i minuter och årtionden får inte se den nya dagens gryning. Det kan inte hjälpas. Men det är synd om alla små skolbarn som ännu inte veta hur långsamt det går.

JÄTTEFERIE.

En journalists ferier, det är verkligen jätteferier. Ett barn har lov från skolan, en kontorist från kontoret, en arbetare från fabriken, en skådespelare från sig själv. Journalisten har lov från världshändelserna.

Jag begår mina ferier en dagsresa från Stockholm, efter mänskliga mått räknat. I själva verket har jag med något magiskt transportmedel rest tusen gånger tusen mil. Den första feriemorgonen vaknar jag och förnimmer det som om hela världen sjunkit undan. Det intrycket förändras icke då jag öppnar tidningen som ligger på tebrickan. Skadeståndsförhandlingarna, den fransk-italienska spänningen, den rumänska revolutionen, de kommunala valen i Oslo och arbetsfredsriksdagen, angå mig icke. Världsförloppets sista tjugufyratimmarsfas är avfärdad på en minut. Tidningen hamnar på golvet. Jag

följer med ögonen en vinterflugas dans i taket. Oss båda angå lika mycket eller lika litet vad som händer och sker i världen. Låt dem stå i, gräla, hetsa, slåss, försonas, arbeta, lyckas, misslyckas. Jag har min tekopp, jag ser solstrimman vandra på väggen. Om jag vill kan jag ge mig ut att vandra över slätten och se plöjaren plöja sina fåror i den svarta, fettglänsande myllan, jag kan gå upp på en kulle och se solen glimma mot sundets blanka yta, eller jag kan vända mig mot väggen och somna igen.

Jag försöker att med kontrastverkan öka stundens välbehag. Jag vet ju ungefär vad i denna samma tidning som under andra förhållanden skulle retat, rört eller uppskakat mig. Och nu slipper jag reagera. Ty allt detta angår mig icke mer.

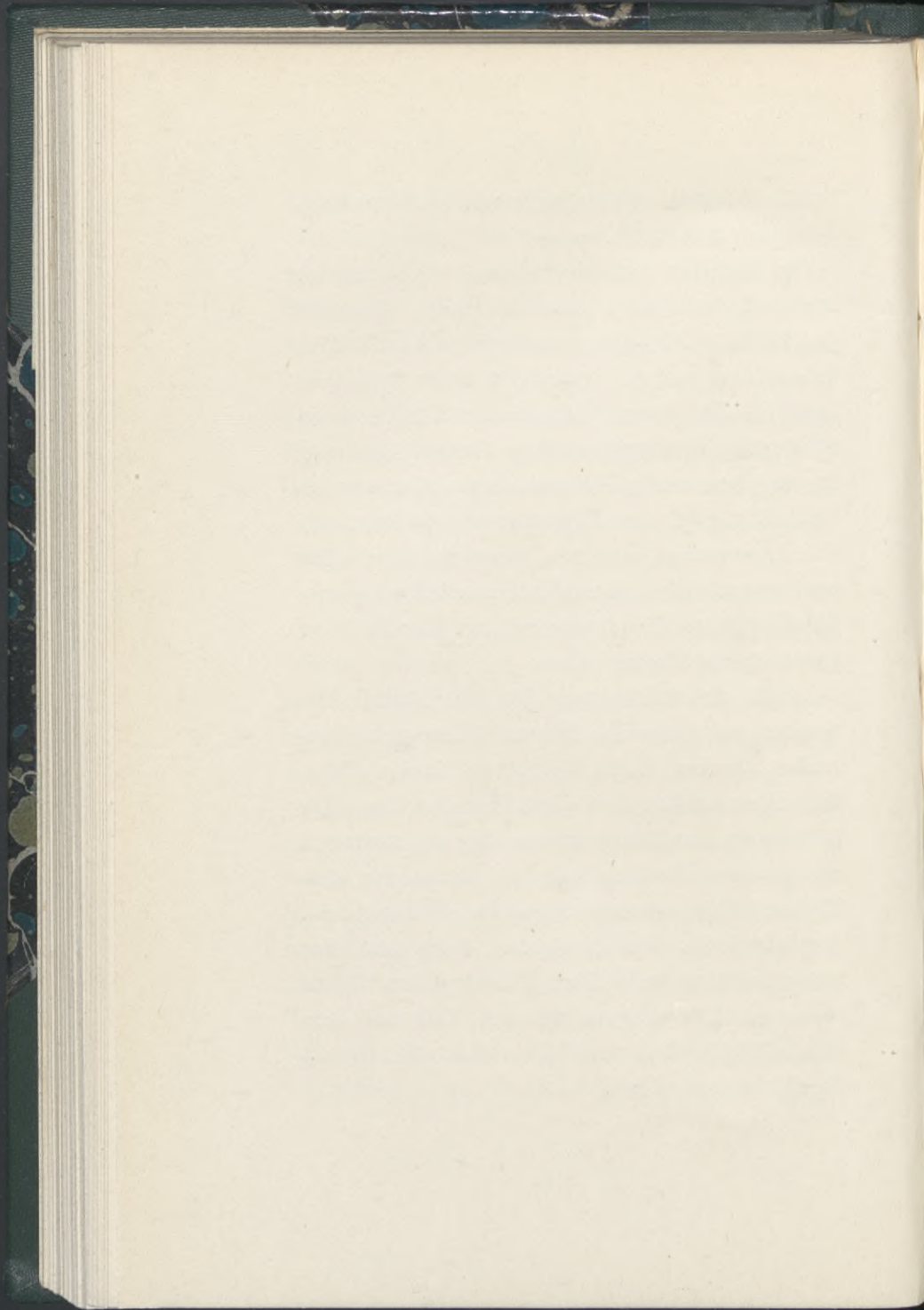
Gör det inte? frågar en röst inom mig. Det är sant att du från och med i dag för någon tid är en av dem som leva på förnämt avstånd från det oupphörliga skeende som bildar världens morgondag. Det ser ut som om du suveränt kunde befalla världen att sjunka undan och omge dig med ett eget litet hov av utvalda uppvaktande små händelser. Men är icke din suveränitet lika skenbar som konungens, när

han i ett trontal säger: jag kommer att förelägga Eder mitt förslag till — —?

Vad betyder det i realiteten? Det betyder bara, att du hör till dem som skola bli grymt överraskade, när efterverkningarna av de händelser som nu ske i världens andra hörn, nå fram till dig. De må nu uppenbara sig som en börskrasch som berövat dem den makliga vardagens ekonomiska förutsättningar eller som en förklaring från specerihandlaren att den marknad är avstängd, där han köpte deras te, eller som en politisk nykombination som lyfter upp på en vågkam eller sänker i djupet de människor varpå deras öde beror.

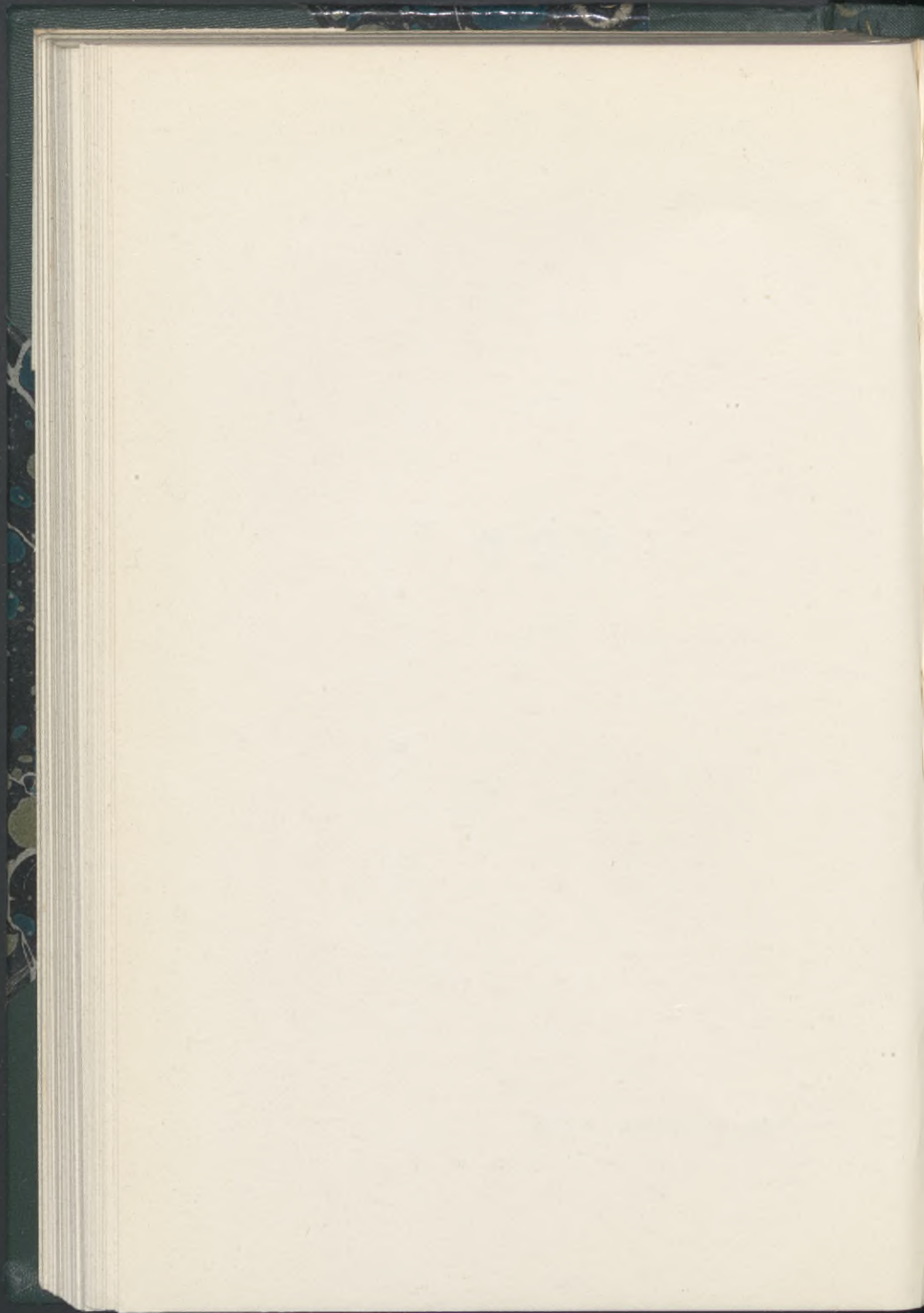
Ja, det är rätt, svarade jag. Naturligtvis förberedes mitt framtida öde nu i Newyork, Kapstaden, Moskva, Delhi, Tokio och Nanking. Men det må vara hänt. Nuet är fullkomligt. Jag vilar i det som i en hängmatta under ett stort och skuggande träd. Unna mig fred, du envisa röst. Tig med dina sanningar, framför allt med dem. Jag har ferier från alla öden, även mitt. Jag tror att sådana ferier ingå i världsplanen likaväl som medarbete och medvetenhet. Tala med dem som aldrig haft ferier från världen därför att de aldrig varit i den.

1 9 2 9

8. — *W ä g n e r, Korpungen och jag.*

LJUSET OCH EN MÄNNISKA.

Det är tio grader kallt, men våren kom i går.

Kanske icke själv, ty så förnäm person sänder först budbärare och även dessa sända sina tjä-nare före sig, innan de komma själva.

Den budbärarnas budbärare som kom var bara ett rosensken, en februariklarhet som berättade att ljuset återfått sin segervisshet.

Han stannade en sekund och försvann igen, men man hade hunnit känna igen honom. Man hade nämligen ställt sig på utkik för att fånga honom. Man visste från många års erfarenhet att denna dag vid pass brukar han komma, från detta fönster ser man honom bäst, denna timme strax före solnedgången är hans.

Och han svek icke, han kom.

Den som år efter år beskådar samma värld genom samma fönster lär sig beräkna dagar och stunder. Man lär känna sin världs förvandlingar genom hela årets cykel. Man lägger in sina egna

tecken och hemligheter i det eviga spelet av himlaljuset över jorden, dess stigande och fallande, dess brytningar och fantastiska lekar.

Det kan gå så långt till och med att man upphäver sig och säger: hur själlöst vore icke detta spel av sol och luft, hur enformigt själva världslusets återvändande om icke ett ögas lins och ett människohjärta funnes att bryta och uppfatta fenomenen. Solen leker ju med snön, färgar de vita vidderna utanför i guld, i rosenfärg, i purpur, i blått och grönt, och skuggan av en fågel drar en spårlös väg tvärsöver fältet. Men när föreställningen är slut, ligger snön lika vit och oberörd som en filmduk efter sista akten och vet lika litet vad som spelades därpå.

Men med människans hjälp fasthålles detta skådespel, bindes samman, får skönhet, mening och fortlever.

Det violetta skimret kring lövträdens stammar löser minnen från gångna dagar, från ljusminuter i detta fönster, då stammarna voro lika violetta som nu. Skådespelet där ute är detsamma, men vårt möte, mitt och vårens, är icke likt något tidigare möte. Ty jag har flera minnen nu och är en annan. Jag har träffat fler människor, öden och konstverk. Allt vad jag upplevt och

lärt är med i detta nya möte, tynger och mättar det. Jag har flera sorge- och glädjeärr som ila till vid ljusets knivskarpa beröring. Så utlöser det eviga skådespelet nya förnimmelser hos mig och kommer mig att vilja vad jag icke velat förr och avstå från det varom min hand var så bittert slutet intill nu.

Här stod jag en gång, full av trygghet över att livet skulle ge mig det jag ville äga, och ljuset tog jag som ett järtecken och ett löfte. Här stod jag också en gång och blev så uppspelt över döden att den sen dess har något av vårens rosenskimmer över sig var gång jag tänker på den. Här stod jag en gång och kände ljuset träffa mig uppfordrande, eggande, obarmhärtigt så att jag var under ett tvång att leva.

Vi neka oss inte mycket vi människor på denna jord. Från vår fönsterplats i universum tvinga vi in solar och stjärnor i samtal med oss och förmå dem att leka med i vårt liv. Ja vi säga att det är vi som ge deras eviga spel en mening. Vi fingo ett hårt öde egentligen, men samtidigt många lustiga och finurliga förmögenheter för att orka uthärda hela tiden.

ETT VINTERÄVENTYR.

För tre veckor sen skrev jag att våren var kommen. Det var nog inte första gången jag var för tidigt ute. Men denna gång märktes mitt för tidigt mer än någonsin.

Vintern drev till och vräkte en snöstorm över Europa, den öppnade köldens portar och isade ner hela kontinenten. Vi som bo i Sydsverige och låg under den svepande vingens spets, fick också över oss en flik av ovädret. Man hörde talas om dem som flydde till ett varmare klimat i Norrland.

Stormen ven dag och natt, bittert kall, den drev snön framför sig, sopade bart, tornade upp väldiga drivor, plånade ut väg och stig.

Fält och sjöar gåvo illusionen av ett månlandskap med sina vassa snökammar och krateraktiga formationer. Under ensliga, kalla skymningsögonblick kunde det se ut som om den

eviga döden och rymdernas kyla segrat också i vår värld.

Men eftersom människan fanns här med mod och kraft att trotsa naturen, att göra ett motstånd och tränga sig fram, så skapades av det hela ett bistert äventyr.

Den moderna människan av mera ombonat yrke och helst om hon bor i stad, märker icke så mycket av trotset mot naturen. Det är för väl organiserat, det är avlyft från den enskilde, som köper sig fri med skatt till krona och kommun.

Men kommer man så plötsligt ut i en stuga på landet, belägen sist i byn och har stora, djupa nattmörkret, kölden och ensamheten lägrade utanför sin dörr om kvällen, då upplever man en smula meddelaktighet i vårt släktes kamp, trots och segerglädje genom dess långa historia.

Dessa oväderskvällar med dånande storm, mörker och yrsnö ha varit underbara. Det lilla nybygget sist i byn har varit som en djärv liten soldat. Där har varit lugn, ett ljus har kunnat brinna med klar och orörlig låga, alldeles som en glädje kan brinna ibland i själens dragfria rum under stora sorger. Vi ha haft ljus från kraftverket i Tolg, den forna prästgårdskvarnen,

som aldrig drömde om att lysa över mörka Småland. Vi har haft salt och bröd, apelsiner och ett kinat som doftar som i en engelsk roman. Vi ha haft böcker, tidningar, brev, telegram, och det är ju bara en händelse, att vi inte också haft radiokonsert av Martin Öhman.

När jag satt och betraktade min lilla krets i dess uppenbara välmåga vid bok och söm, fylldes jag av stolthet över allt detta, av det gamla människotrotset och tilliten till en arm. Troligen var det bara jag, ensam gammal bland ungdomarna omkring mig, som upplevde detta under och äventyr. Jag tror det, ty för ungdom synas de ting självfällna som äro nära, för att få skåda under gå de till Jules Verne, Sven Hedin, Grimberg och bibliska historien.

När jag sen hade dem sovande mot var sin huvudkudde och satt ensam vid härden, blev tystnaden ännu större, emedan dånet utanför blev starkare. Det lilla huset, slutet inom sig självt, fullt av värme, av trygg sömn, av tillit, av tankar, av framtid, i en värld av köld, mörker, kamp och ovisshet, syntes i denna stund som en paradox, en fräckhet, en belöning och en frestelse.

Ingen kunde veta bättre än den, som satt där

vid härden under stormkvällen, hur tillfällig är en lägerplats, hur värnlös en trygghet inför större stormar, hur vanskelig varje seger och hur snart dess frukter förtärda. Men all denna vetenskap var utestängd. Den var bara den vemodiga bakgrunden på andra sidan rutan till en stund av lycka, erövrade ur mörkret.

OM DÖDSSTRAFFETS ÅTERINFÖRANDE.

Vi ha för närvarande en mordepidemi i Sverige. Så länge den varar kan jag icke låta ett barn läsa svenska tidningar. I dess oskyldiga, goda och lantliga värld skall icke dessa ruskigheter kastas in skoptals för varenda dag. Jag kan visserligen förklara för honom, att mord och stöld icke spela samma roll i livet som i tidningarna. Men första sidornas vältalighet är starkare än min. Därför finnas de heller icke i huset.

Detta är ett sätt att kringgå problemet i stället för att lösa det. Det ställer därför strax upp sig på nytt i en ny form.

Nioåringen är glupande nyfiken på allt. När det inte finns svenska tidningar hemma, blir det dess mera spännande att tjuvläsa dem på främmande ställen. Man måste ju veta något

för att kunna häva upp sin lilla röst, när kamraterna komma med sin visdom.

Han behöver aldrig tala om, när han läst tidningar ute i den onda världen, det märks gudi klagat på samtalsämnen.

— Det vore lattjo, om dom återinförde dödsstraffet!

Återinföra till och med. Han vet alltså med sina nio år att dödsstraffet funnits, avskaffats och bör återinföras. Och jag som trodde att han denna dag inte hade tanke på annat än att barken lossnat på rönnen och att visselpipornas tid är inne.

— Varför önskar du införa dödsstraffet?

Förklaringen är svävande. Nånstans har det funnits några nedra feqa poliser, som inte dödat kommunister i tillräckligt stort antal, vilket i själva verket är det enda sättet med dem... »Men om jag får en gummibatong av en farbror, får jag få den då?»

Med andra ord, det är Berlinkravallerna på första maj som äro ute och spöka här i vårt oskyldiga Småland denna ljusa vårdag. Men lyckligtvis glömmas de hastigt. En gummibatong är av gummi, gummi finns i Afrika, i Afrika finns vildar, där dog Livingstone och där

mördades Gordon pascha... men *om* det kommer en mördare hit, så är i alla fall min slidkniv nyslipad, titta!

— Det trodde jag var för att du skulle skära visselpipor!

— Ja, det *också*, förstås!

Han vet inte ett dugg vad han tar i sin mun. Att tälja av ett huvud är ett nedra skoj, alldeles som att skära en visselpipa.

Men hur blodtörstig, hur reaktionär och karlaktig man är, det gives ögonblick, då man kastar sin värdighet över bord. Skulle man råka tälja av en bit av vänstra tummen, då sätter man i med ett illvrål för att ge till känna att något förfärligt har hänt. Då kommer man störtande pil på den fasta punkten i tillvaron, där man trots all överlägsenhet har sitt förtroende fast förankrat.

När lugnet äntligen återställts, när såret är tvättat, tummen förbunden, och smärtan lagt sig, tog jag honom fram till handfatet. Vattnet var rött av blod.

— Titta här! Vad säger du nu? Vill du fortfarande införa dödsstraffet? Nu när du vet hur ont det gör bara att skära sig i fingret?

— Det var inte jag som hitta på det, utan det var...

— Vilket vill du? Dödsstraff eller inte?

Då ändrade han mening.

— Du förstår väl, älskling, att det var bara som jag skojade... Men det var väl ändå en gräslig blodförlust, va?

Hans stämma förrådde hur stolt han var allra innerst.

V Å R E L D E N .

De lärde ha fastslagit att vårelden var magi från begynnelsen. Man upptände en eld, en solens efterlikning, för att locka fram den, och som solen också mycket riktigt bröt igenom med våren, så såg magikern att det hjälpte.

För sena tiders barn eller rättare stadsbarn har vårelden en estetisk betydelse. Man bygger ett bål av tjärtunnor och ris, man tänder, gläder sig åt lågans dans i vinden, dess höjd och maktighet och den glimmande glöden till slut. Av kulthandlingen är kvar endast den anspråkslösa hyllningen åt solen.

Sedan man på egen mark, långt från all världens renhållningsverk, upplevt våreldens betydelse och nödvändighet som årets stora reningshandling börjar man att undra, om inte detta inslag fanns även i den gamla kulthandlingen. Hur som helst, mitt vårbål har ingenting med solen att göra. Det är vinterns epilog. Dess

låga stiger ur löv och kvistar, gammalt ris och ogräs, trasor, tidningar, gamla skor och manuskript. Den är en syndabekännelse, en förlåtelse, en tacksägelse.

För resten är en eld ett oerhört intressant studium. Vi hade en som varade i fem dagar och nätter, och den uppförde sig precis som en människa. När man ville den skulle brinna, så brann den inte. När man inte ville den skulle brinna då brann den.

Av försiktighetsskäl tände vi på den efter ett grundligt regn, och fordrade att den skulle brinna. Det var också en mänsklig och inkonsekvent fordran, varpå elden svarade med att slockna. En tidning flammade till, brände en liten ring omkring sig och föll i flagor som en dagsaktualitet. Vi övergåvo elden, eller rättare sagt vi övergåvo det motspänstiga materialet till elden. Nästa dags eftermiddag upptäckte vi att våra försök hade lämnat något kvar ändå, en osynlig gnista. Det hade rotat sig en eldhärd någonstans i bålets innandömen, och efter ett dygns underjordiskt arbete var den nu färdig att bryta ut som öppen låga. Revolutionens tecken voro rök som välldes fram ur det ännu fuktiga höljet av våta löv och, för den som

ville lyssna, ett sakta viskande och mummel ur djupen.

Till slut slog den första lågan upp, och då var det redan skymning. Vinden tog till och förde gnistor vida omkring. Vi försökte slå ihjäl elden, den levde, vi försökte kväva den med mera våta löv, den levde. Vi försökte dränka den med vatten, och den levde.

Det har sina sidor att bära ansvaret för en eld man tänt. Så fick jag tillbringa denna vårnatt ute på backen. En vårnatt är ett kort och underbart skådespel, men den naturliga människans är ändå böjd att somna, innan föreställningen är slut. När gryningen kom vid tretiden, syntes elden sprödare och mindre mäktig. Gnistorna syntes icke i morgonens sken och fingo därför mindre betydelse. Jag genomskådade synvillan, men lät mig ändå behärskas av den och gick till sängs.

Vad kan egentligen hända, tänkte jag sömnigt.

Det som hände var detta: när jag kom ut igen efter ett par timmar, var bålet nästan förtärt. Men i askhögen låg kvar en gammal sko. Den har pinat mig i två år. När komposthögen grävdes om, kom den upp oförmultnad. Jag

grävde ner den, och en hund drog fram den. Slutligen kom den på bålet, men den överlevde elden som en vanesynd.

Hur många eldar måste jag ännu tända för att förbränna mina synder och gamla skor?

MORMORS FÖRKLÄDE.

Det var i vintras.

— Kan frun säga mig, *hur* länge prostinnans gamla förkläde ska hänga framme?

— Tills Lisa i fattigstugans pelargonia har slagit ut.

Svaret var inte alldeles så meningslöst som det lät. Mormors gamla rödblåvita konstvävnadsförkläde, genom sextio års tvättar utsökt patinerat, höjde upp rummets blekhet, samlade, lyfte och förklarade färgen på väggarna. Medan jag väntade på pelargonian, som gamla Lisa drar upp åt mig varje år, var förklädet en tillflykt i min blomlösa sängkammare. När pelargonian anlände försvann förklädet och en liten bit italienskt siden i pelargoniefärg kom fram att tjäna som dess hyende och hylla dess skönhet.

Mormors förkläde hörde inte till bruks- eller de mera gängse prydnadsföremålen, därför er-

tappade mig husassistenten på bar gärning mitt i min lek att bygga stilleben. Annars har jag hållit på länge och i alla rum. Man har ju ingen färglåda, inget akvarellpapper, ingen talang, ingen vävstol, inga konstverk, ingen tillgång till utställningar, så måste konstnärsdrift och skönhetslängtan finna andra utvägar. Men det väcker inget uppseende, när ibland den italienska silkesfilten Ada lägges i ljuscirkeln under lampan tillsammans med ett grönt skinnband, eller kudden Kerstin makas ihop med min stora stickning som upptar och för dess färg vidare. Vem tänker på om den vita fruktskålen kommer fram, då det är äppelblom i lermuggen och vem anar att denna mugg får leva, fast den är spräckt, emedan dess färg går ihop med lampskärmens och dess enkla blå dekor repeterar den väggens milda blå färg, som är den oföränderliga fond mot vilken alla mina natures mortes avteckna sig? Inte behöver jag heller tala om, varför jag envisas att låta de oätliga apelsinerna stå inne så länge som kabbelöken håller sig frisk, eller varför jag tar fram en röd duk åt blåklockorna eller röda servettband åt tomaterna och måste ha läskpapper i färg med soffan. Jag har roligt

själv utan möda, rekreerar mig och skaffar mig en behaglig arbetsmiljö, förtrogen och ändå omväxlande, det är alltsammans.

I förra veckan var jag emellertid i färd med en skapelseakt av ett visst anspråk, ansvar och omfång, jag skulle göra en landskapstavla. En klunga av träd hade skymt landskapet för mina blickar. Nu skulle det huggas fram, det fick inte dröja längre. Jag hade ett arbetslag på fem karlar som högg och sågade på mina order. Det kostade tio träd, stora och små, men medan de sjönko till marken öppnades så småningom en värld. På en timme skapades en *lointaine*, en levande tavla inom en ram av mjukt ljusgrönt eklövverk.

Där sluttade nu åkrar och ängar ner mot sjön, som plötsligt var där, vilket man glömt. Bakom den löpte barrskogarnas skikt, blålaserade av själva avståndet. De lyfte på sina händer den skoglösa högplatån med den vita byn, över vilken eftermiddagens sol och skugga spelade och lekte. Den gröna ramen susade och vajade, dagrarna växlade, kvarnlasset drog tvärsigenom tavlan nere på vägen, korna på ängarna vid sjön gingo hem, solnedgångsreflexen låg en stund

kopparröd över skogen, skymningen kom, månen, natten. Men min medverkan i att lyfta fram denna skönhet, hade tagit mig så, att jag låg vaken, darrande som den darrar kanske, som skapat ett mästerverk.

DEN FÖRLORADE SONEN.

Klockan är halv sex nu, men han har icke anlänt till bestämmelseorten. Redan för två timmar sedan borde han ha varit där. Han är alltså bortkommen, vilse i Stockholm, utan andra tillgångar än ett busskort.

Jag far genom gatorna i bil från den ena ändan av stan till den andra. Det är en ny stad som glider förbi rutorna, en jag aldrig sett förr. Jag känner Stockholm som förhoppningarnas, glädjens, segrarnas, nederlagens, arbetets och mödans stad. I dag har den plötsligt blivit farornas stad, det har den aldrig varit förr. Vad den är stor och oändlig, vad den är rik och skimrande, ligkiltig och brutal! Så det vimlar i reklamljuset av skuggor, av bilar, cyklar, spår-vagnar, bussar...

Och här har jag släppt ut honom att ta sig fram på egen hand, av någon slags dum föreställning att detta är hans landskap, vid vars

faror och svårigheter han skall vänja sig. Men hur kunde jag likna denna brutala, konstgjorda vildmark vid ett landskap? Hur kunde jag våga att släppa honom lös här att ta sig fram till obekant adress?

— Stig på vid Östermalmstorg på vagnen som kommer från spat. Åk Odengatan fram. Säg till konduktören att sätta av dig vid Sveavägen, gå Sveavägen rakt fram till n:r 35, söla inte på vägen, tappa inte dina femton öre, se upp för bilar, vänta tills vägen är klar!

Det var inte så krångligt för vargmor att lära Mowgli hela djungelns lag som för mig att lära denna förstaklassare storstaden. Antag att nu något av allt detta har klickat...

Hur går det andra barn ute på egen hand i storstaden? Klara de sig? Vanligen, men inte alltid. Ett barn köres över, klämmas sönder i en hiss, försvinner gåtfullt från moderns sida i saluhallen. Nej, jag törs inte tänka på det.

Allt kan hända! Vem ser upp, om en liten pojke med rygsäck kommer vilse bland alla dessa gator, vem hjälper honom till rätta? Polisen? Den är visserligen hygglig när man ringer, den påstår att barn bruka komma till rätta, att den skall höra efter på stationerna och under-

rätta. Men Stockholm är stort och poliskåren liten. Det finns också vänliga civila gatuvandrare. En sådan ringde på till mig häromdagen. Jag har hittat tre små vilsekomna barn som säger att ni är deras moster, var skall jag göra av dem? sade den obekante herrn. Han var en god människa, men det finns inte en halv million goda människor i Stockholm. Där finns 400,000 likgiltiga samt några sedlighetsförbrytare ute på rov...

Hur göra andra föräldrar och målsmän, hur lösa de det nya problemet barnen och storstaden? Om jag nu återfår honom, skall jag då sätta en jungfru i hans spår för alltid?

Om två minuter skall jag veta om han kommit fram, om en... Inte? Har inte syntts till? Nu är klockan sex. Ska jag ringa till polisen först eller ge mig genast ut och leta? Men var?

— — —

Var har du varit så länge, unge? Vad du är blek och vad du är smutsig, har du gråtit? Inte ska du gråta *nu*, när du äntligen hittat rätt! Låt mig se: är det krokodiltårar för att slippa bannor, eller gråter du för du är trött och hungrig? Är du hel överallt? Har du kvar ditt busskort? Gick du fel från början? Fråga

du en polis? Vad har du gjort i två och en halv timme?

På denna fråga intet svar. Men om en halvtimme får jag händelsevis besked.

— Akta så läskigt tjockt med hajiga biografer här mot på Söder. Det vore ruskigt bra, om vi fick flytta hit, säg det kan vi väl...?

FRI!

Två makter finnas i detta land, K. M:t och Kreuger. Båda är innehavare av monopol. Ingen mer i hela Sverige än Staten får sälja tobak. Ingen mer i hela världen än Kreuger kan sälja tändstickor. Alltså är hela Sverige beroende av deras nåd och priser. Alltså betalar hela Sverige sin tribut åt dem.

Mot dessa höga potentater är jag en ringa mask. I mitt yrke (som är skrivarens) finnes intet monopol. Läkaren, muraren, apotekaren, bokhandlaren — alla dessa ha sina yrkesmonopol. Men mitt yrke är fritt för alla, ingen litterär kvacksalverilag existerar. Det finns ingen idiot för dum att utöva det. Ingen läkare, murare, bokhandlare, apotekare, finansman eller kunglig så exklusiv att han föraktar det. Dumt vore det också, ty de skörda alltid mera framgång än den fattige litteratören. Om han kan sitt

jobb någorlunda är det ingen förtjänst. Men att de andra kunna det är odödlig ära.

Emellertid, även en mask kan vara suverän i vissa ögonblick. Icke Sveriges alla rökare kunna bryta K. M:ts monopol. Inte världens alla finansministrar kunna bryta Kreugers. Men jag har brutit bådadera. Ingen av de båda herrarna ha märkt det, ingen annan heller. Men det är mig nog att gå omkring alldeles för mig själv och tänka: du har brutit oemotståndliga länkar.

Det var mycket enkelt. Jag slutade bara upp att röka cigaretter. Detta medförde av sig själv, att jag slutade upp att använda tändstickor. En storstadsbo med elektriskt ljus och gasspis använder nämligen inte tändstickor till annat än att tända cigaretter med.

Så var jag i ett slag fri. Jag behöver inte ge min tribut mera. Jag har listat mig ut ur de världsomfamnande nätens maskor som fågeln ur fågelfångarens. Fågeln kan nu sitta för sig själv och kvittra på en gren så mycket den behagar.

Men den levande lågan?

I värsta fall reder jag mig utan den. Det göres så mycket och behaglig elektrisk armatur nuförtiden, den duger åt mig.

Kulten av den levande lågan kom upp på en tid, då man trodde att elektriska ljuset måste vara kallt, fränt och dött. En disponent vid en ljusfabrik införde sedan lyxtillverkning av stearinljus och skapade en lyxförbrukning i det elektrifierade Sverige. Det var ett snilledrag. Alldeles som det var ett snilledrag av en fabriker i Hamburg att dra ut koffeinet ur kaffet, sälja kaffet för högt pris åt klena hjärtan och sen koffeinet för ännu högre pris åt ännu klenare hjärtan. Frid vare med dessa fyra herrar: K. M:t, Kreuger, Nordenson och disponenten för Kaffe Hag, vad han nu heter. Frid med dem och deras millioner.

Jag är bara en fattig litteratör. Men jag har brutit deras monopol. Jag är fri.

Det vill säga nästan fri.

Ty jag får lov att skriva en spalt om min frihet.

Och den rätta friheten vore väl att slippa förråda den.

1930

BARNAFOTEN.

Nyligen hade vi en diskussion om huruvida det skulle bli nödvändigt att inköpa nya skid-pjäxor för återstoden av vintersäsongen. »Är de gamla urvuxna eller inte? Var sitter stortån?» Det befanns vara litet svårt att avgöra, emedan pjäxor äro mycket styva i tån. Sade ynglingen: det är så gott vi tar en röntgenplåt.

Förslaget var inte så tokigt. Det finns numera skoaffärer, där kunden kan genomlysa sina fötter, sedan han fått de nya skorna på, och jag har själv varit med om att på detta sätt konstatera skons passform. Än är det inte så vanligt, men den dag kommer väl då vetenskapliga skoköp bli lika självfallna som vetenskaplig tandvård. Redan nu vandrar man till fotspecialisten med sina barn, precis som man går till tandläkarn. Inte ens fötterna kunna numera försummas.

»Det är så gott att vi tar en röntgenplåt.» Detta yttrande får sin relief, om man försöker tänka efter hur en sådan diskussion om nya skor skulle avlöpt för fyrtio år sen. För det första hade det inte blivit någon diskussion. Uteslutet att man fått nya vinterskor i februari. För det andra hade man inte kommit sig för att klaga, man var van att lida av byskomakarns obekväma skor, till dess fötterna och skorna, som inte alls hörde hop från början, så småningom anpassat sig efter varandra. För det tredje är det mycket troligt att man fått en reprimand just för detta anpassningsarbete, som gjorde skorna drägliga. »Har jag inte sagt dig, att du ska växla med skorna på fötterna! Om du jämt går med samma sko på samma fot så förlorar den fasonen.» Man lydde. Eftersom det icke fick finnas någon högersko och vänstersko, så fick det icke heller finnas någon ojämnhet i fotens fason. Ens fot skulle vara liksidig. Och den blev det. Det var bara så. Att ens fötter duger än i dag att gå på, är märkligt nog.

Hur litet man kan genomtränga framtiden! Ingen av ens barndomsdrömmar snuddade vid verkligheten. Där man satt tålig i sina liksidiga skor som klämde, drömde man inte om den tid

som skulle göra barnafoten fri och suverän, den tid då man skulle prova ut skor med röntgenplåtar. Den tid då trötthet i foten igenkändes som ett symtom på en svaghet att söka bot för.

Men sen man nu upplevt detta, blir man plötsligt alldeles vild. Bra tama voro ens barnadrömmar mot dem man drömmer nu! Man vet lika litet nu som för fyrtio år sen vad framtiden har för överraskningar. Man anar inte hur den uppfinning ser ut som år 1970 ska komma den äldre generationen att se tillbaka på sin barn-dom med samma ömkan och överlägsenhet som vi nu 1930 och säga som nu ett före detta nittio-talsbarn: »Det gick, därför att det måste, det var bara så.»

Man vet inte, men man undrar om det inte 1970 blir barnasjälen som får sin chance liksom nu barnafoten. Barnasjälen som blir genomlyst och omsedd, vars konturer bli bestämmande liksom nu fotens, vars trötthet blir förstådd och vårdad, vars växt ohindrad och fri.

INTE ETT ENDA NAMN.

När vi under söndagspromenaden kommo förbi fotbollsplanen, hördes ett kraftigt jubel ur hundratals ynglingastrupar. Bollen hade gått i mål. När jublet dött upplät min lille ledsagare sin mun.

— Det är inte fint, sade han, av den som gör mål att vara mallig för det.

— Jaså!

— Nej, för det ska *laget* vara.

Vi ha aldrig talat om fotbollsspelets etikett och moral. Lagarbete och gruppliv ha vi aldrig berört annat än rent praktiskt i samband med skolarbetet. Skulle jag ha predikat kollektivism som teori eller förmanat att man bör uppge sin personliga fåfänga för en större ärelystnad och gemenskap, då hade han slagit dövörat till, och vilket dövöra sedan! Men via fotbollsspelet skulle denna uppfattning helt självfallet smyga sig in hos honom. På så sätt förberedes han

nu vid tidiga år för den gemensamhetsålder, i vilken han skall leva sitt liv.

Vi stå ganska säkert i övergången till denna tid, det hjälper ej hur ivriga antikommunister vi äro. Om vi också stode med fällda bajonetter vid gränserna för att mota revolutionen, så smyger den in bakvägen.

Det där lilla pojkyttrandet var bara ett av de strån som visa vartåt vinden blåser.

Om man jämför Stockholmsutställningen av i år med de tidigare som vårt minne omfattar, så se vi genast hur begreppen förvandlats. År 1930 vill man förverkliga ett program genom en kollektiv arbetsinsats, i vilken de enskilda gå upp i det hela. Däremot är det icke nu som förr frågan om tävlan och pris och jämförelse mellan olika konstnärer och firmor. Vad som visas är icke det unika praktförrådet, utan typvaran, icke palatset, utan gemensamhetshuset eller radhuset och standardvillan.

I Tyskland har man redan funnit en uttrycks-kedja för denna nya strömning. När en film presenteras heter det: das Arbeitskollektiv besteht aus... Ännu mera uttrycksfull är frånvaron av alla namn. En anonym skådespelartrupp bereser Tyskland. På programmet inga namn, icke ett

enda. Man är ett kollektiv och vill arbete som ett sådant, bedömas som ett sådant.

Naturligtvis har kollektivismen motståndare också i Tyskland. Då en nybliven minister nyligen i sitt första tal proklamerade att politikern icke är någonting, men människorna som röstat på honom allt, väckte detta förstämning i vida kretsar.

Äro vi ingenting? frågade de intellektuella, dessa som icke likt ministern voro partihövdingar. De personlighetstroende kände en rysning. Skall personligheten utplånas, är det slut med friheten, skiftningarna, mångfalden, rikedomerna i livet? Ha vi lyckats forma ut människan ur hjordvarelserna för att kasta oss tillbaka till den odifferentierade massans tidsålder igen?

Men partiledaren, stödjande sig på den stumma massan och betydelsefull i kraft av den, är icke det rätta uttrycket för kollektivismen. Den känner icke nummer, den känner levande lemmar, organiskt förbundna celler i en helhet. I denna förlorar sig icke den större personligheten, den spränger sina gränser, övervinner sin begränsning och vinner kraft, förmåga och evigt liv.

Individualismen har haft sin tid. Den var en nyvinning och en befrielse. Nu behöva vi be-

frias ur isoleringen i vårt eget liv. Mellan de båda blir det alltid strid. Och det skall vara strid. Kollektivismen som dogm och grå teori är förfärlig. Som upplevelse, som en ny gestaltning av liv är den festlig, högtidlig och oövervinnlig.

MAKROKOSMOS OCH MIKROKOSMOS.

En professor i astronomi diskuterar med sig själv oändligheten... Det sker så angående och personligt, som om det gällde en professur eller en utrikes resa. Den gäller den yttersta stjärnan, belägen på ett avstånd av 200 millioner ljusår. (Det är långt, ty ljuset gör som bekant 30,000 mil i sekunden.) Det är långt, men ändå inte långt nog. Professorn vill helst vidare. Han ville veta vad som finnes utanför det yttersta vetandets gräns. Det största stjärnsystem astronomerna känna, den Vintergatornas Vintergata i vilken vår Vintergata med sina 30 millioner stjärnor ingår som en obetydlig del — är det i sin tur *en* enhet i ett än större system som ingen kikare, ingen kalkyl och ingen tanke kunnat mäta?

Är världen oändlig?

Sedan vi bråkat vår hjärna en stund med professorns nittonsiffriga tal, gör det oss ungefär detsamma. Vår tanke är icke skapad att fara med ljuset genom millioner år. Den orkar icke bort till de bortersta stjärnsystemen. Ho vet om den ens strängt taget ännu anpassat sig efter det kopernikanska systemet. Icke i vardagslag åtminstone. Då går solen ännu upp och ner, vi äro ännu världens medelpunkt och handla därefter.

Men även om vi ge upp att fatta utsträckningen av den kända världen, så har den en annan egenskap än sin omätlighet som vi lättare förstå. Det är dess enhetlighet. Icke att den är oändlig — eller ändlig — men att den är enhetlig och lagbunden gör världen så underbar för oss. Det ger oss en anknytning, även ett kamratskap till den yttersta stjärnan när vi betänka att den förhåller sig till de allt större och större system i vilken den ingår, som kristallerna i snöflingan förhålla sig till varandra och till stjärnorna. Materiens sammansättning och byggnad är alltid densamma. Vi äro en del av Kosmos.

Det är icke en slump att det är i den nya tidskriften Religion och Kultur som professor

Lundmark offentliggör reseberättelsen från sin astronomiska världsomsegling. Ty utgivaren av en religiös reformskrift måste ju vara öppen för, att när vår världsföreställning undan för undan vidgas och spränger våra tidigare föreställningar, så spränger också våra tidigare Gudsbegrepp sina gränser.

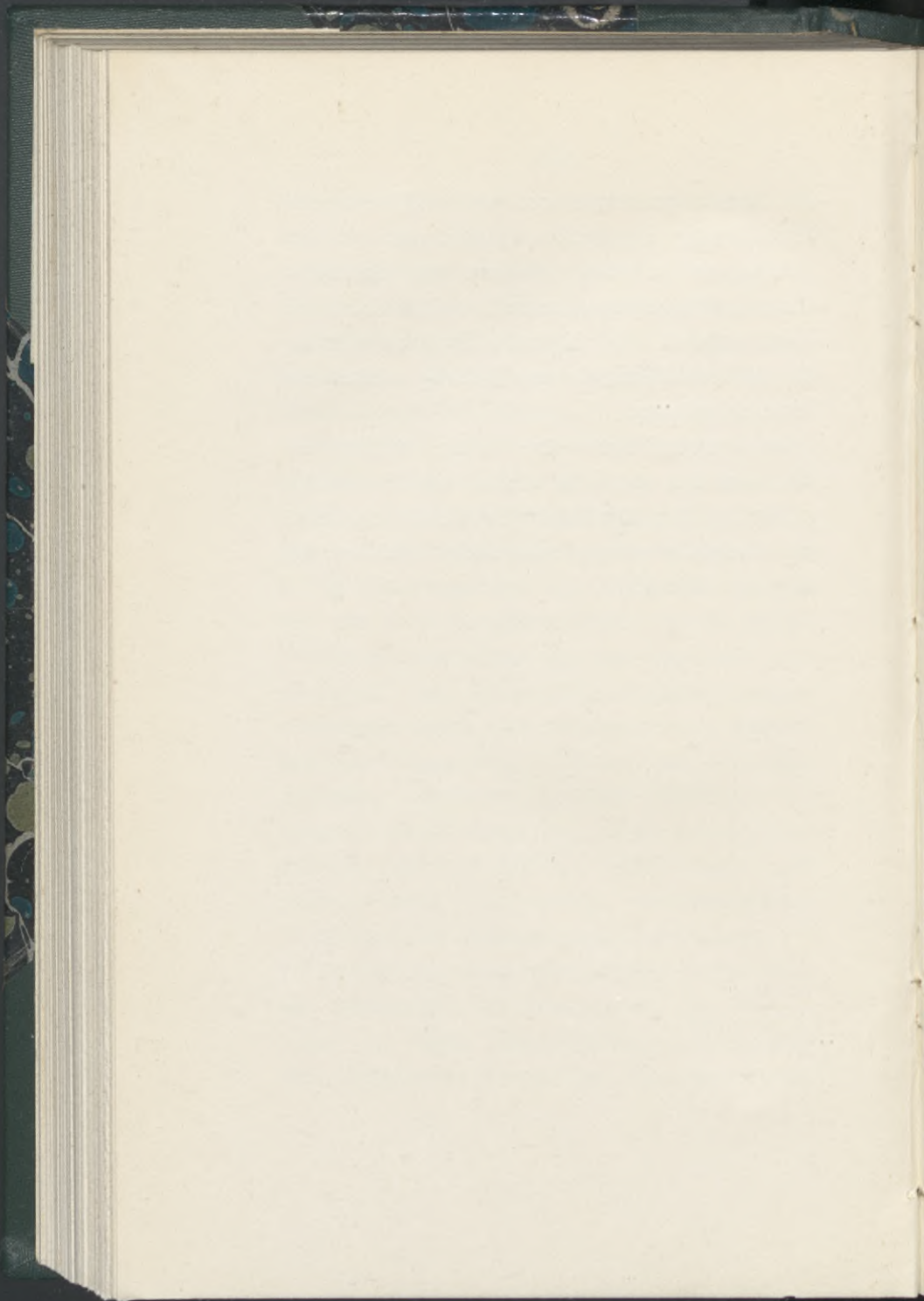
Men i det ögonblick då vi blekt ut våra antropomorfa föreställningar om Gud, läsa vi något annat som gör att vi strax åter förmänskliga honom. »Världen», säger professor Lundmark, »är så konstruerad att den är icke så långt från den ena av bristningsgränserna. Det för tanken till hur naturen så att säga har vågat det yttersta för att vinna det yppersta. Människokroppens temperatur ligger sålunda ganska nära äggviteämnenas koagulering. Likaledes äro de tallösa världarna i universum spridda i förhållande till varandra på ett sådant sätt, att därest de fundamentala villkoren ändrades jämförelsevis obetydligt, skulle den verkliga världskatastrofen inträffa och av Kosmos skulle bliva Kaos.»

Detta är något som vi människor förstå. Även vår personlighet är konstruerad som Universums, som Guds, liksom atomernas gruppering likna stjärnornas. Vi veta från våra egna liv att

den högsta prestation och den våldsammaste jagutvidgning ligger nära bristningen.

Enhet och avstånd, världens två karakteristika, äro de begrepp varmed vi själva laborera genom hela vårt liv. Vi känna likaså att strävan att nå det högsta för oss i farlig närhet av bristningsgränsen.

En svensk diktare skrev i sin ungdom en dikt, däri han »hälsade världen som jämnställt personlig». Det föreföll då bevekande och rart och klangfullt men ganska tokigt. Det kanske inte var så tokigt.

INNEHÅLL.

Korpungen och jag	5
-------------------------	---

1924

En tillägnan	11
Kvinnopsyket	15

1925

Samtal på nyårsafton	21
En förtrollad själ	25
Den ansträngande friheten	29
Pessimisten	33
Människan — finns hon?	37
Melankoli	41

1927

Hamnen	47
Palmsöndag	50
Valborgsmässoelden	53
Mrs Lindberghs paj	57
Kväkarna i Stockholm	61
Solen gick upp	65

1928

Hänryckning	71
Den blomstertid... ..	75
Dag utan glasögon	79

Seende dag	85
Bromssting	89
Det förtrollade nätet	92
Självbekännelse	96
Låt oss konsultera Adler	100
5 33	105
Jätteferie	109

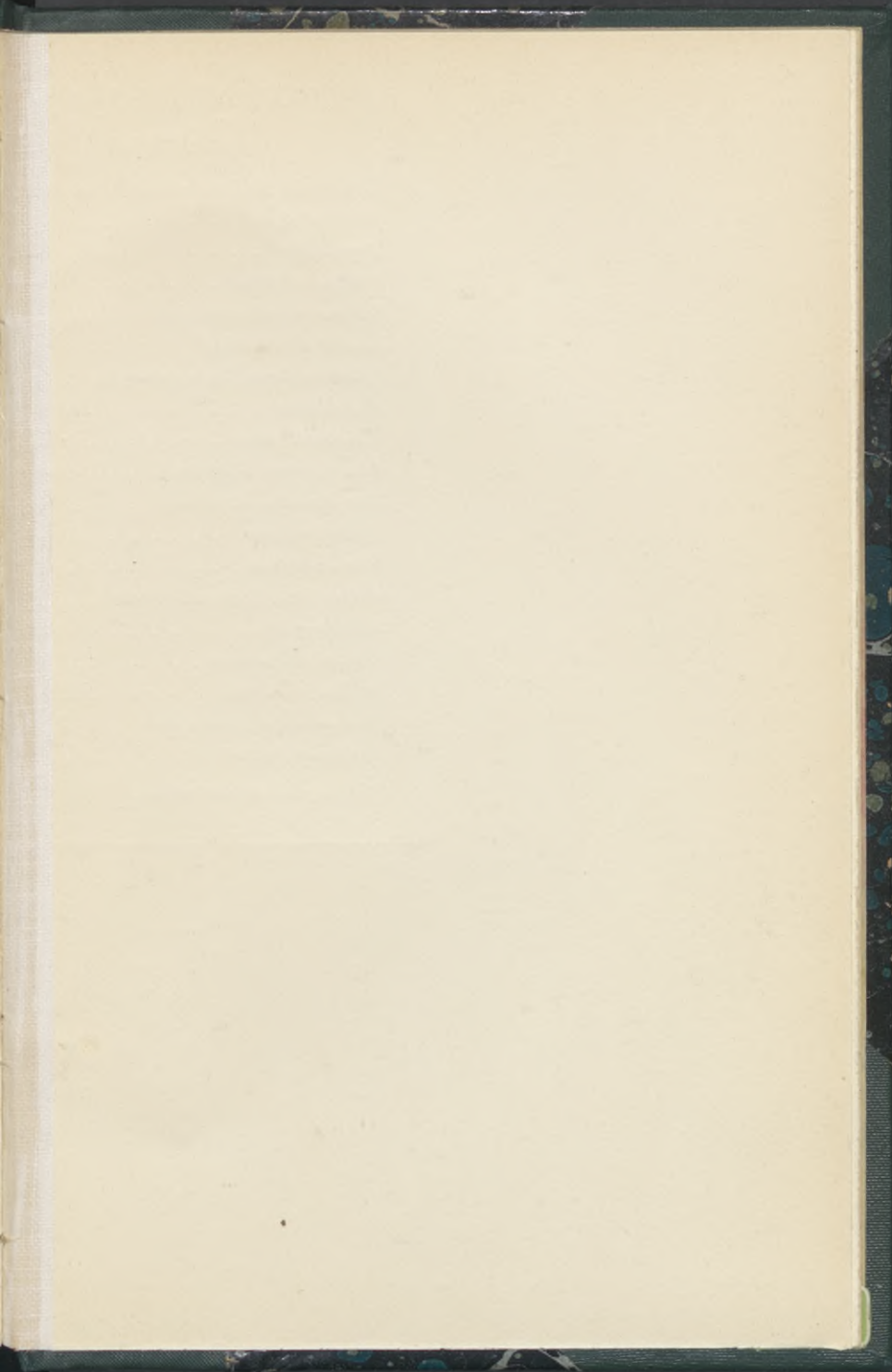
1929

Ljuset och en människa	115
Ett vinteräventyr	119
Om dödsstraffets återinförande	122
Världen	126
Mormors förkläde	130
Den förlorade sonen	134
Fri!	139

1930

Barnafoten	143
Inte ett enda namn	146
Makrokosmos och mikrokosmos	150

Skoda 9/10
93 k

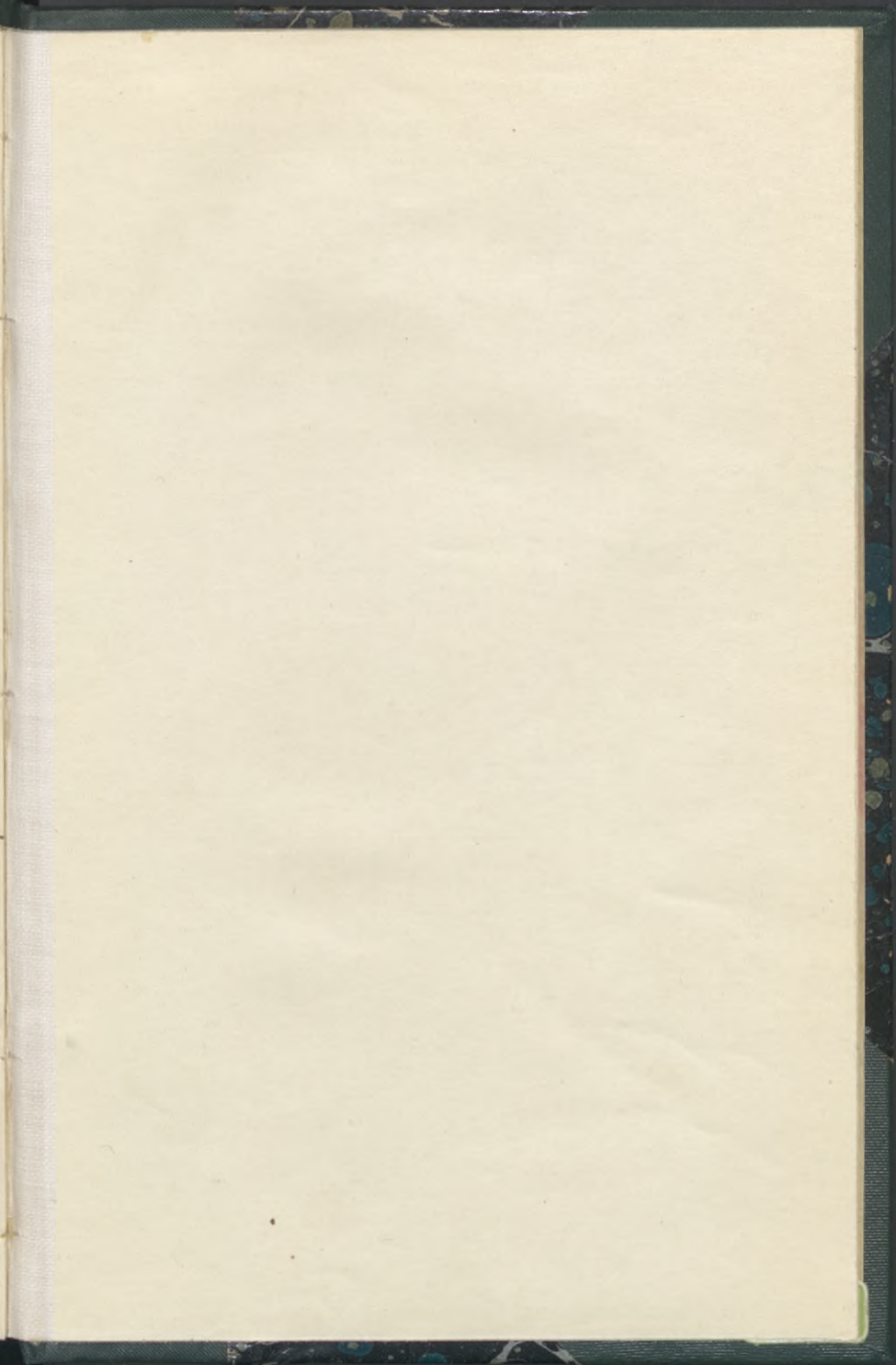

ELIN WÄGNERS

arbeten:

*Från det jordiska museet	2: 50
Norr tullsligan	3: —
Pennskaftet	5: 50
*Helga Wisbeck	4: 50
*Mannen och körsbären	3: 75
Camillas äktenskap	3: 75
*Släkten Jerneploogs framgång	5: 50
Åsa-Hanna	8: 50
Kvarteret Oron	6: 75
Den befriade kärleken	11: —
Den förödda vingården	6: 75
Nyckelknippan	7: 50
Den namnlösa	7: 50
Från Seine, Rhen och Ruhr	6: 50
Silverforsen	6: 75
Natten till söndag	5: 75
De fem pärlorna	7: 50
Den odödliga gärningen	5: 75
Svalorna flyga högt	7: 50

*Utgångna ur bokhandeln.

L. Malmström skrift

Pris 4:50

GÖTEBORGS
STADS BIBLIOTEK

6000237268

Göteborgs universitetsbibliotek

1.65

0044 0044004
0044004
0044004

